

บทที่ 6

การปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ และผลของ การปรับเปลี่ยนที่มีต่อชาวไทใหญ่และสังคมไทย

เมื่อพิจารณาการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทใหญ่ ในมิติที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว อัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ก็มี การปรับเปลี่ยนไปในลักษณะต่าง ๆ ตามปัจจัยที่แวดล้อมด้วยเช่นกัน การปรับเปลี่ยนดังกล่าว ได้แก่ การปรับตัวตนทางอัตลักษณ์สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอก ด้วยการแสดงออกถึง อัตลักษณ์ใหม่ในการเป็นส่วนหนึ่งในรัฐไทยผ่านทางประเพณีพิธีกรรม รวมถึงการผลิตซ้ำ สร้างใหม่ และฟื้นฟูทางประเพณีเพื่อนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่และเรียกร้องทาง ชาติพันธุ์ นอกจากนี้แล้วการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทใหญ่ ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ในลักษณะที่ทำให้วัฒนธรรมและ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่กลายเป็นสินค้า และนำมาซึ่งการจัดจากความเป็น วัฒนธรรมดั้งเดิม อีกทั้ง ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของความเป็น ไทใหญ่ไปในทิศทางต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

การปรับตัวตนทางอัตลักษณ์สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอก

การปรับตัวตนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบการปกครองของ รัฐชาติและการกำหนดทิศทางโดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น ลักษณะของ วัฒนธรรมและการแสดงออกของชาวไทใหญ่ก็ต้องดำเนินไปตามนโยบายของส่วนกลาง กล่าวคือ ในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรม ชาวไทใหญ่ไม่สามารถใช้เวทีทางวัฒนธรรมใน การเคลื่อนไหวทางการเมือง อีกทั้ง การดำเนินงานประเพณีต่าง ๆ ในส่วนของชาวไทใหญ่ในสังคม เมือง บางประเพณีนั้นก็ต้องเป็นไปตามวันและเวลาที่ทางหน่วยงานของรัฐกำหนดเพื่อให้เป็นไป ตามแผนนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวที่จัดให้สอดคล้องกับฤดูกาลท่องเที่ยวและจินตนาการ ของผู้ที่มาชมเมืองเชียงใหม่ในฐานะเมืองที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบางส่วนของ การดำเนินงานประเพณีจะถูกกำหนดไปบ้างใน ลักษณะที่กล่าวมา แต่ในด้านการดำเนินยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อปรับตัวตนทางอัตลักษณ์ของความ เป็นไทใหญ่ให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมภายนอกโดยผ่านประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อนั้นก็มี ในหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ใหม่ในการเป็นส่วนหนึ่งในรัฐไทยโดยผ่านทางประเพณีพิธีกรรม

นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2520 ที่หน่วยงานภาครัฐได้เริ่มให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคต่อเนื่องมา วัฒนธรรมและตัวตนความเป็น “ไทใหญ่” จึงถูกผลิตซ้ำและสร้างตัวตนใหม่ในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เคยเป็นรัฐชาติอันยิ่งใหญ่ โดยนำตำนานของกษัตริย์เมืองมาพระนามว่า เจ้าเสือข่านฟ้ามาเล่าใหม่ ตลอดจนการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นบ้านพี่เมืองน้องระหว่างไทใหญ่กับสยามประเทศมาผูกโยงกับตำนานสมเด็จพระนเรศวรเพื่อให้เห็นถึงความเป็นชาติพันธุ์ไทเดียวกับคนไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ร่วมระหว่างคนไทใหญ่และคนไทยที่เห็นได้ชัดเจนคือ งานวิจัยของ วันดี สันติวุฒิเมธี (2545) ซึ่งได้กล่าวถึง การสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของชาวไทใหญ่ที่เคยเป็นรัฐชาติอันยิ่งใหญ่ โดยผ่านการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของกษัตริย์นักรบที่นามว่า เจ้าเสือข่านฟ้า “สวระ” สำคัญเกี่ยวกับเจ้าเสือข่านฟ้า คือ เป็นกษัตริย์ผู้สร้างอาณาจักรไทใหญ่ที่มีอาณาเขตกว้างไกลจนถึงบางส่วนของประเทศจีน พม่า ไทย และอินเดีย และมีเอกราชปกครองตนเองยาวนานที่สุด

ในพงศาวดารฉบับพงศาวดารเมืองไท (เครือเมืองกูเมือง) แต่งโดยเจ้าพระยาธรรมาเดโช พระภิกษุชาวไทใหญ่ เมื่อประมาณสองร้อยปีก่อน กล่าวถึง เจ้าเสือข่านฟ้าว่าเป็นโอรสของเจ้าฟ้าไทปม ผู้สืบเชื้อสายมาจากขุนลุนโล ซึ่งชาวไทใหญ่เชื่อกันว่าประมาณกลางศตวรรษที่ 6 ทั้งสองท่านได้เหาะลงมาจากสวรรค์และก่อตั้งเมืองมาขึ้นมา หลังจากนั้นจึงส่งลูกหลานออกไปปกครองเมืองต่าง ๆ ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำมาวซึ่งกลายเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรไทใหญ่ในเวลาต่อมา “เจ้าเสือข่านฟ้า” พระองค์เริ่มขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. 1336 และสิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1369 รวมระยะเวลาครองราชย์ 33 ปี ในระหว่างเจ้าเสือข่านฟ้าครองราชย์ได้ขยายอาณาเขตไปไกลจนถึงบางส่วนของประเทศจีน พม่า ไทย และอินเดียในปัจจุบัน ผู้เขียนพงศาวดารฉบับนี้กล่าวถึงเจ้าเสือข่านฟ้าในฐานะผู้สร้างอาณาจักรแผ่นดินไทใหญ่ให้เป็นปึกแผ่น และกล่าวถึงความสามารถด้านการรบของพระองค์ในลักษณะ “กษัตริย์นักรบผู้ยิ่งใหญ่” ผู้มีความสามารถในการรบเหนือจีนและพม่าเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งหากพิจารณาสถานการณ์การเมืองที่เกิดขึ้นในยุคของผู้เขียนเมื่อ 200 ปีก่อนจะพบว่า ขณะนั้นแผ่นดินไทใหญ่ได้แตกออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนหนึ่งตกเป็นของพม่าและอีกส่วนหนึ่งตกเป็นของจีน การหยิบยกเจ้าเสือข่านฟ้า กษัตริย์ไทใหญ่พระองค์เดียวที่เคยมีเอกราชและอิทธิพลเหนือพม่าและจีนขึ้นมาถ่ายทอด จึงสะท้อนให้เห็นถึง

ความรู้สึกของผู้เขียนที่ไผ่ผืนถึงเอกราชและต้องการเป็นอิสระเหนือจีนและพม่า เช่นเดียวกับยุคสมัยของเจ้าเสือข่านฟ้า "เอกราช" หรือ ราชามีเอกราชพระองค์นี้ (วันดี สันติวุฒิเมธี, 2545, หน้า115)

การกล่าวถึงตำนานเจ้าเสือข่านฟ้าได้ถูกนำมาเชื่อมโยงจนกลายเป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ร่วมกันของชาวไทใหญ่ ในฐานะที่ไทใหญ่เคยเป็นรัฐชาติที่มีอาณาเขตกว้างไกลและมีเอกราชปกครองตนเองยาวนานที่สุด ซึ่งตำนานเจ้าเสือข่านฟ้าได้กลายมาเป็นสาระของการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของชาวไทใหญ่ในปัจจุบัน ทั้งนี้การสร้างอัตลักษณ์ใหม่นี้ดังกล่าวก็น่าจะแสดงให้เห็นว่า ชาติพันธุ์ไทใหญ่เป็นชาติพันธุ์ที่มีศักดิ์ศรี มีวัฒนธรรมประจำกลุ่ม และมีประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าชาติพันธุ์ใดในสังคมไทย

นอกจากการกล่าวถึงตำนานเจ้าเสือข่านฟ้าแล้ว อัตลักษณ์ความเป็น "ไทใหญ่" ยังถูกผลิตซ้ำและสร้างตัวตนใหม่ในรูปแบบของการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นบ้านพี่เมืองน้องระหว่างไทใหญ่กับสยามประเทศมาผูกโยงกับตำนานสมเด็จพระนเรศวรเพื่อให้เห็นถึงความ เป็นชาติพันธุ์ไทเดียวกับคนไทย

จากประวัติเรื่องราวของพระนเรศวรที่ปรากฏในหนังสือ "อยุธยา" ของชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2546, หน้า192-194) ได้กล่าวถึงว่า พระนเรศวร กษัตริย์องค์ที่ 9 (ครองราชย์ พ.ศ. 2133-2148) ทรงเป็นพระโอรสของพระมหาธรรมราชา และทรงเป็นที่รู้จักในประวัติศาสตร์ไทย สกูลลัทธิราชาชาตินิยมในฐานะ "วีรกษัตริย์" ผู้กอบกู้ "เอกราช" ให้กับอยุธยาซึ่งตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าอยู่ 15 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2112-2127 และทั้งได้รับการยกย่องให้เป็น "มหาราช"

พระนเรศวรประสูติเมื่อ พ.ศ. 2098 ที่เมืองพิษณุโลก เมื่อพระชนมายุได้ 9 พรรษา พระองค์ถูกส่งไปเป็นตัวประกันที่เมืองหงสาวดี พระนเรศวรทรงอยู่ในฐานะ "โอรสบุญธรรม" ของกษัตริย์พม่าถึง 7 ปี เมื่อพระมหาธรรมราชาได้เป็นกษัตริย์ พระนเรศวรจึงได้เสด็จกลับมายังอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. 2114 ขณะพระชนมายุ 16 พรรษา ทั้งนี้โดยการที่พระมหาธรรมราชาต้องส่งพระราชธิดา คือ พระสุพรรณกัลยา ไปเป็นตัวประกันแทน จากนั้นพระนเรศวรก็ได้รับการสถาปนาให้เป็นเจ้าเมืองพิษณุโลก และมีตำแหน่งในฐานะมหาอุปราช หรือ "วังหน้า" โดยมีพระอนุชา คือ พระเอกาทศรถ ในฐานะ "วังหลัง"

ในช่วงระยะเวลา 19 ปี ก่อนการขึ้นครองราชสมบัตินั้น พระนเรศวรทรงมีส่วนในการทำสงครามป้องกันอยุธยาเป็นอย่างมาก ทั้งการทำสงครามกับพม่าและกับกัมพูชา ตลอดรัชสมัย 15 ปี ของพระนเรศวร พระองค์พยายามสถาปนาความเป็นปึกแผ่นของอาณาจักรอยุธยา ทรงขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวางทั้งด้านกัมพูชา ตลอดจนถึงล้านนา ไทใหญ่ และพม่าพระนเรศวร

เสด็จสวรรคต ที่เมืองหาง รัฐฉานในพม่า ขณะทรงยกทัพไปแย่งชิงเอารัฐไทใหญ่จากพม่า เมื่อปี พ.ศ. 2148 ขณะพระชนมายุได้ 50 พรรษา

ในส่วนในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพระนเรศวรที่ปรากฏในหนังสือ "เหนือแคว้นแดนสยาม" ของ ปราณี ศิริธร (2528, หน้า 240-241) ได้กล่าวถึงว่า เมื่อ 250 ปีมาแล้ว สมเด็จพระนเรศวรเป็นกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาได้ทราบฝ่าละอองธุลีจากเจ้าฟ้าคำไชน้อย เจ้าเมืองแสนหวี ซึ่งรู้จักคุ้นเคยกับพระองค์แบบพระสหายในสมัยที่ตัวเจ้าเมืองแสนหวีและสมเด็จพระนเรศวรต้องไปอยู่ในมหาราชวังของพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองในฐานะตัวประกันว่า พระเจ้าสีหสุธรรมราชา กษัตริย์องค์ใหม่แห่งพม่าได้ยกทัพมารุกรานพวกไทใหญ่ในดินแดนที่เรียกว่า รัฐฉาน ทำให้สมเด็จพระนเรศวรทรงขัดเคืองพระราชนุทัย เห็นว่าพระเจ้าหงสาวดีต้องคืบหน้าเกรงเพราะรัฐฉานยุคนั้น เมืองต่าง ๆ ไม่ว่า เมืองแสนหวี สีป้อ เมืองลายคำและอื่น ๆ ได้สวามิภักดิ์อยู่ในพระราชอำนาจของพระองค์ เมื่อกษัตริย์พม่ารุกรานเมืองต่าง ๆ ในรัฐฉาน ก็เท่ากับรุกรานแผ่นดินไทยกรุงศรีอยุธยาด้วย จึงได้ทรงกรีธาทัพใหญ่ พรั่งพร้อมด้วยริ้วพลกลไก ท้าวช้าง ท้าหม้ายาตราสู่หงสาวดีเพื่อจะตีหงสาวดีและอวะให้แตก การที่ทรงกรีธาทัพพุ่งเข้าสู่หงสาวดีก็เพื่อป้องกันไม่ให้ทัพพม่าบุกเข้ามาถึงบ้านถึงเมืองของพี่น้องชาวไทใหญ่ แต่การยาตราทัพครั้งนี้ได้แบ่งทัพออกเป็นสองทัพ คือ ให้ทัพสมเด็จพระเอกาทศรถยกทัพมาทางเมืองฝาง เพื่อไปบรรจบกับพระองค์ที่เมืองแสนหวีตามหมายกำหนดการที่จะระดมทัพของเจ้าฟ้าไต่ทั้งหลายพุ่งเข้าสู่หงสาวดี การที่สมเด็จพระนเรศวรกำหนดเวลาไว้เช่นนี้ก็เพื่อจะร่วมมือกับชนชาวไตทั้งปวงกอบกู้เอกราชของเมืองไทใหญ่อีกหลายเมืองให้พ้นจากอำนาจของพม่า และรวมไทใหญ่ทั้งหมดเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นไทใหญ่หรือไทน้อย เพราะแท้จริงแล้วก็เป็ไทสายเลือดเดียวกัน

ครั้นยกกองทัพออกสู่ชายแดนไทยเมื่อถึงเมืองหางแล้ว สมเด็จพระนเรศวรมหาราชกลับทรงพระประชวร และเสด็จสวรรคต ณ เมืองหาง ตรงปี พ.ศ. 2148 เมื่อสมเด็จพระเอกาทศรถราชอนุชาได้ทราบข่าว ก็ร่วมกับเจ้าฟ้าไทใหญ่ทั้งปวงถวายพระเพลิงที่เมืองหาง เมื่อถวายพระเพลิงแล้วก็ทรงแบ่งพระบรมอัฐิส่วนหนึ่งบรรจุไว้ในพระสถูปเจดีย์ที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยพระราชทานชื่อว่า พระสถูปกองมูขุนหอคำไต ซึ่งหมายถึง พระเจดีย์ของพระเจ้าแผ่นดินไทย พระอัฐิอีกส่วนหนึ่งได้นำกลับไปยังกรุงศรีอยุธยา

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้สร้างสถูปพระนเรศวรไว้เป็นอนุสรณ์ระหว่างไทยและไทใหญ่ที่เมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พระสถูปเจดีย์องค์นี้มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า "พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวร" ซึ่งบริเวณดังกล่าวนอกจากจะบอกเล่าเรื่องราวของสมเด็จพระนเรศวรแล้ว ก็ยังมีเรื่องราวของพระพี่นางศรีสุพรรณกัลยา ซึ่งเป็นพี่สาว

ของสมเด็จพระนเรศวรด้วยเช่นกัน

การนำเอาประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวในตำนานมาอ้างอิงนั้นได้กลายมาเป็นการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ร่วมกันของกลุ่มชน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เรื่องราวของสมเด็จพระนเรศวรได้กลายเป็นเนื้อหาที่ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน (Historical consciousness) ระหว่างชาวไทยใหญ่กับชาวไทย ในบริบทดังกล่าวเรื่องราวของพระนเรศวรจึงเป็นการเน้นย้ำให้คนไทยใหญ่เห็นถึงความผูกพันทางสายเลือดชาติพันธุ์ความเป็นไทย ซึ่งในอดีตเคยมีผืนแผ่นดินร่วมกัน และมีชาติริบองค์เดียวกัน การหยิบยกเรื่องราวของพระนเรศวรมากล่าวถึงนี้จึงเป็นความพยายามสร้างอัตลักษณ์ใหม่ชาวไทยใหญ่ในการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระหว่างไทใหญ่กับไทย

นอกจากสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยใหญ่ในการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับชาวไทยแล้ว ชาวไทใหญ่นำเอาสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม (เช่น ศาสนา สถาบันกษัตริย์ และประเพณีพิธีกรรม) เพื่อแสดงให้เห็นว่าเชื้อชาติความเป็นไทย ศาสนา และไทใหญ่นั้นเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังจะเห็นได้จาก ไม่ว่าจะเป็นในงานประเพณีหรืองานนิทรรศการใดก็ตาม พื้นที่บนเวทีตลอดจนการนำเสนอเรื่องราวความเป็นไทใหญ่โดยผ่านสื่อต่าง ๆ นั้น ก็จะมีการส่งผ่านสายสัมพันธ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับคนไทย ในฐานะที่เป็นชาติพันธุ์ไทและนับถือพุทธศาสนาเถรวาทเช่นเดียวกัน พื้นที่บนเวทีทางวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ทุกครั้งก็จะประดับไปด้วยธงชาติไทย ธงชาติไทใหญ่ ธงพระพุทธรูป และพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทย อีกทั้งในขบวนปอยสา่งลองชาวไทยใหญ่ก็จะมีพระบรมฉายาลักษณ์ฯ และธงชาติไทยเข้ามาประกอบในขบวนงานปอยสา่งลองทุกครั้ง ซึ่งแสดงถึงสัญลักษณ์ว่า คนไทยและคนไทใหญ่เป็นเสมือนพี่น้องที่มีอัตลักษณ์ในความเป็นชาติพันธุ์ไท มีรัฐชาติที่ปกครองด้วยระบอบกษัตริย์ และมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่คล้ายกัน

เอ็ดมันด์ (Edmund, 1954 อ้างถึงใน ยศ สันติสมบัติ, 2543 ,หน้า 234) นักมานุษยวิทยาอังกฤษได้ให้แง่คิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ชุมชนชาวไทยเป็นชุมชนที่มีวิถีการผลิตแบบนาดำ และการปลูกข้าวเจ้าซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไท ประการที่สอง คนไทเป็นชาวพุทธ นับถือพุทธศาสนา นิกายเถรวาท คนไทยมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด และประการที่สาม ชุมชนไทเป็นส่วนหนึ่งของรัฐแบบไท หรือระบบการปกครองที่มีเจ้าฟ้าเป็นประมุข เกณฑ์ทั้งสามประการในการพิจารณาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทดังกล่าวข้างต้น มีความเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่น ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวอาจกล่าวได้

ว่า การนับถือพุทธศาสนา และการมีระบอบการปกครองโดยชนชั้นกษัตริย์หรือเจ้าฟ้านั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงความรู้สึกในการเป็นชาติพันธุ์ไทร่วมกันระหว่างชาวไทใหญ่กับชาวไทย

อนึ่ง ในการสร้างตัวตนทางอัตลักษณ์ให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมภายนอกนี้ หากอธิบายด้วยมิติ “ความเป็นชาติ” พระไพศาล วิสาโล (2546, หน้า 44) กล่าวว่า ความเป็นชาตินั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการมีสำนึกร่วมกันของคนในอาณาบริเวณที่กำหนดว่าเป็นชาติ นอกจากภาษา วัฒนธรรม และการรับรู้ในทางประวัติศาสตร์แล้ว ศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างสำนึกร่วมดังกล่าวให้เกิดมีขึ้น

จากแนวคิดที่กล่าวมาสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของคุณสมปอง ไตตุ่มแก่น (สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2554) ที่กล่าวถึง ความรู้สึกใกล้ชิดกันระหว่างชาวไทใหญ่และชาวไทยว่า “ไทใหญ่กับไทน้อยก็เป็นพี่น้องกัน นับถือพุทธเหมือนกัน แต่ก่อนเชียงใหม่ เชียงแสน เชียงใหม่ก็มีกษัตริย์องค์เดียวกันคือ พญาเม็งราย วัฒนธรรมเชียงใหม่ เชียงตุง สิบสองปันนา ลาว คล้ายกัน ตัวหนังสือก็คล้าย ๆ กัน บ้านเรือนคล้าย ๆ กัน ในส่วนที่ชาวไทใหญ่ให้ความสำคัญในหลวงมากก็เพราะว่าในตระกูลชนเผ่าไท ก็เหลือประเทศไทยเป็นแห่งสุดท้ายที่มีในหลวงเป็นกษัตริย์ ดินแดนไทใหญ่เองก็ไม่มีแล้ว อะไที่เป็นสัญลักษณ์ของเจ้าฟ้า ทหารพม่าก็ทำลายหมด เช่น โรงเก็บวัดของเจ้าฟ้าที่ตองจีก็เผา หอเจ้าฟ้าเชียงตุงรัฐบาลก็ทุบทิ้ง หอเจ้าฟ้าที่อื่น ๆ ก็ไม่ดูแล”

การใช้สัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาวไทใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาตำนานของเจ้าเสือข่านฟ้ากษัตริย์นักรบผู้มีอาณาเขตแผ่ไพศาลมาถึงบางส่วนของประเทศไทย รวมถึงการนำเอาตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมาสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่เคยมีดินแดนและกษัตริย์ร่วมกันกับชาวไทย การใช้สัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของชาติพันธุ์ไทใหญ่แล้ว ยังเป็นการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระหว่างชาวไทใหญ่กับชาวไทยในฐานะพี่น้องร่วมชาติพันธุ์เดียวกัน และที่สำคัญคือสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวยังได้ถูกนำมาเชื่อมโยงกับสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา และประเพณี พิธีกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่า คนไทย รัชชาติไทย พุทธศาสนา และไทใหญ่นั้นเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ชาวไทใหญ่ได้พยายามแสดงออกถึงอัตลักษณ์ใหม่ด้วยการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับชาวไทย โดยได้รื้อฟื้นประวัติศาสตร์ เชื้อสาย และเขตแดน ผ่านพื้นที่ทางประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการใช้ธงชาติ ธงพระพุทธรูป ธงชาติไทใหญ่ และพระบรมฉายาลักษณ์มาประดับบนเวทีงาน รวมถึงใช้ประกอบในขบวนงานประเพณีต่าง ๆ ซึ่ง

ล้วนแสดงถึงสื่อสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระหว่างคนไทย ชาติไทย พุทธศาสนา และชาวไทใหญ่เข้าไว้ด้วยกัน

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนไปได้ตลอดเวลา เหมือนดังที่ Moerman (1965 อ้างถึงใน ชยันต์ วรรณะภูติ, 2546, หน้า 17) เสนอความเห็นไว้ว่า "อัตลักษณ์ตัวตนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) เป็นสิ่งที่ลื่นไหลเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติ"

ดังที่กล่าวมา อาจกล่าวได้ว่านับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติที่หน่วยงานภาครัฐได้เริ่มให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคต่อเนื่องมา เมื่อประเพณีพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ได้ถูกรื้อฟื้นและนำมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงเป็นโอกาสที่ชาวไทใหญ่โดยเฉพาะในสังคมเมืองได้ใช้พื้นที่งานบุญประเพณีแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่ของพวกเขา อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่มีลักษณะที่ไม่หยุดนิ่งและตายตัว แต่พวกเขามีการดำเนินยุทธวิธีปรับอัตลักษณ์ด้วยการสร้างตัวตนใหม่ในการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ รวมถึงสายสัมพันธ์กับชาวไทย ชาติไทย พุทธศาสนา กับความเป็นไทใหญ่ไว้เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยใช้พื้นที่งานบุญประเพณี และความเชื่อทางพุทธในการเป็นเวทีแสดงออกถึงสายสัมพันธ์ดังกล่าว

2. การผลิตซ้ำ สร้างใหม่ หรือฟื้นฟูทางประเพณี เพื่อนำเสนออัตลักษณ์และเรียกร้องทางชาติพันธุ์

ไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการดำรงตนอยู่ในกระแสของจุดดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นบริบทสำคัญของการรื้อฟื้นประเพณีพิธีกรรม และการเรียกร้องทางชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่ในปัจจุบัน ภายใต้พลวัตของปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ วัด และกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ อันนำไปสู่การใช้พื้นที่ในการหวนกลับไปสู่ประวัติศาสตร์และการสร้างสำนึกร่วมกันทางชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่นี้เอง หน่วยงานของรัฐจึงได้กำหนดให้ประเพณีพิธีกรรมของชาวไทใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่ใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยว ประเพณีพิธีกรรมของชาวไทใหญ่จึงตกอยู่ในปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐ วัด และการเป็นสินค้าของการท่องเที่ยว เพราะฉะนั้น เงื่อนไขดังกล่าวได้นำไปสู่การรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างประเพณีพิธีกรรมไทใหญ่ของวัดต่าง ๆ ในสังคมเมือง

เมื่อหน่วยงานรัฐ มองว่าวัฒนธรรมของชนชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ขายได้จึงสนับสนุนประเพณีของชาวไทใหญ่ ซึ่งบทบาทการเข้ามาของภาครัฐและการท่องเที่ยวทำให้เกิดการรื้อฟื้นประเพณีใดต่าง ๆ ขึ้นมาอย่างกว้างขวางภายใต้ "ทุน" จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่นงานบอยส่งลงที่ถูกรื้อฟื้นและนำมาผลิตซ้ำ อีกทั้งยังหมายถึงการเป็น "พื้นที่ประเพณีประดิษฐ์"

ซึ่งมีส่วนทำให้รูปแบบของงานปอยไทใหญ่ต่างไปจากเดิม เช่น ปอยปีใหม่โต ที่มีการจัดแสดงคอนเสิร์ต และห้องนิทรรศการชนชาติไทใหญ่ภายในงาน เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังทำให้เกิดการสร้างความหมายใหม่ในงานประเพณีของชาวไทใหญ่ในการใช้พื้นที่ทางประเพณีเป็นสื่อเพื่อนำเสนอและเรียกร้องทางชาติพันธุ์ด้วยเช่นกัน

เมื่อทางวัดและชาวไทใหญ่ฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีไทใหญ่ขึ้นมา ก็เป็นโอกาสอันดีที่ทางวัดและชาวไทใหญ่ได้ใช้โอกาสนี้นำเสนอ “วัฒนธรรม” ของชาวไทใหญ่ในฐานะวัฒนธรรมของชนชาติพันธุ์ที่มีอยู่จำนวนมากในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ในสังคมเมืองวัดป่าเป้าซึ่งมีภูมิหลังเป็นวัดไทใหญ่มาดั้งแต่อดีตจึงนับเป็นวัดแรกที่รื้อฟื้นประเพณีปอยต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ขึ้นมาปฏิบัติใหม่

การที่วัดป่าเป้าจัดเป็นวัดศูนย์กลางทางวัฒนธรรมทางประเพณีของชาวไทใหญ่นั้น ในมุมมองของสมโชติ อ๋องสกุล (2546) ได้กล่าวว่า แม้ว่าปัจจุบันสภาพชุมชนวัดป่าเป้าและบ้านข้างเผือกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก คือแทบไม่มีคนไทใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่อีกต่อไป แต่วัดป่าเปาก็ยังสามารถดำรงฐานะเป็นศูนย์กลางของคนไทใหญ่สืบต่อมา ทั้งนี้เพราะ 1. ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ตลอดจนพระภิกษุสามเณรที่อาศัยภายในวัดป่าเป้าเป็นชาวไทใหญ่ 2. ในระยะหลังมีคนไทใหญ่จากที่รอบนอกเชียงใหม่อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ๆ วัด ใช้สถานที่ในวัดป่าเป้าเป็นพื้นที่นัดพบปะสังสรรค์กันในหมู่คนไทใหญ่ด้วยกัน 3. วัดป่าเป้า เป็นสถานที่เดียวที่คนไทใหญ่ทั้งในและรอบนอกรู้จักว่าเป็นวัดของคนไทใหญ่ที่อยู่ในเมืองไปมาสะดวก มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมยิ่งใหญ่เป็นประจำ ขณะเดียวกันบทบาทของพระอธิการอินตา อินทวิโร เจ้าอาวาสวัดป่าเป้าและคณะกรรมการวัดในปัจจุบันที่ได้พยายามรื้อฟื้นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวไทใหญ่ขึ้นมาใหม่ เช่น ประเพณีออกพรรษา (หลู่จองพารา) ปอยสา่งลอง ซึ่งภายในงานก็มีการแสดงการเล่นตามแบบวัฒนธรรมไทใหญ่ เช่น การรำโต การฟ้อนรูปสัตว์ต่าง ๆ เช่น กิ้งก่าหว่า (หรือนกกินรี) สำหรับประเพณีปอยสา่งลองนั้นทางวัดป่าเป้าได้ริเริ่มให้มีการจัดงานนี้ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยการให้ความสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง และพุทธศาสนิกชนอื่นอีกได้จัดงานประเพณีปอยสา่งลองขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ในช่วงต้นเดือนเมษายนของทุก ๆ ปี ซึ่งก็ทำให้วัดป่าเปายังคงเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ในสังคมเมืองในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันแม้ว่าวัดป่าเป้าจะยังคงมีชื่อเสียงสูงสุดแห่งหนึ่งอยู่ แต่ก็มียาววัดที่เข้ามาสืบสานรื้อฟื้นประเพณีได้ด้วยเช่นกัน ดังเช่น วัดกู่เต้า ซึ่งในปัจจุบันทั้งวัดป่าเป้าและวัดกู่เต้าจึงกลายเป็นฉากสำคัญในการนำเสนอประเพณีพิธีกรรมของชาวไทใหญ่ในสังคมเมือง

เชียงใหม่ นอกจากนี้แล้ว ทั้งสองวัดก็มีการจัดตั้งองค์กรที่ช่วยสืบสานวัฒนธรรมไทใหญ่ขึ้นภายในวัด ในกรณีของวัดป่าเป้าก็มีการจัดตั้งมูลนิธิส่งเสริมการศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ อีกทั้งทางวัดเองก็ยังสนับสนุนให้เด็กนักเรียนของโรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย สาขาวัดป่าเป้า แต่งกายด้วยชุดไตในทุกวันศุกร์ รวมถึงยังสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนภาษาไตให้กับนักศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เฉลิมพระเกียรติ ภายในวัดป่าเป้าด้วยเช่นกัน ในส่วนของวัดกุเต้าก็มีการอนุญาตให้จัดตั้งองค์กรที่ช่วยสืบสานวัฒนธรรมไทใหญ่ขึ้นภายในวัดในนามว่า สมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการช่วยจัดงานประเพณีสำคัญของไทใหญ่ภายในวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเพณีปอยปีใหม่ไต ซึ่งภายในงานก็ถูกสร้างสรรคูปแบบให้มีการเพิ่มคอนเสิร์ตและกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการจัดแสดงห้องนิทรรศการชนชาติไทใหญ่ นอกจากนี้แล้ว ทางสมาคมไทใหญ่วัดกุเต้ายังมีส่วนช่วยรื้อฟื้นประเพณีเก่าแก่ของชาวไทใหญ่ให้กลับคืนมา ดังเช่น ปอยต้นแปก หรือการจุดฟืนที่ทำจากการนำไม้มามัดรวมกันและประดับด้วยกระดาษสีสดต่าง ๆ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในงานปอยออกหว่า เป็นต้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าทั้งวัดป่าเป้าและวัดกุเต้าต่างก็เป็นวัดไทใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการรื้อฟื้นและสร้างใหม่ทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ในสังคมเมืองในปัจจุบัน

หากกล่าวถึงการรื้อฟื้นและสร้างใหม่ทางประเพณีแล้วก็จัดว่าเป็นการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีลักษณะหนึ่ง ซึ่งในแนวคิด "การประดิษฐ์ประเพณี" (Hobsbawm & Terence, 1983, pp.1-14 อ้างถึงใน ศุภชัย สิงห์ยะบุญชัย, 2551, หน้า 232-233) ได้อธิบายไว้ในหนังสือชื่อ The Invention of Tradition มีใจความว่า ไม่มีสิ่งใดที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน อย่างปราศจากรากเหง้าหรือความเป็นมาที่สืบเนื่องจากอดีต สิ่งที่ปรากฏออกมา ต่างล้วนเชื่อมต่อกับความทรงจำในอดีตเสมอ นอกจากนี้เขาได้ให้ความหมาย "ประเพณีประดิษฐ์" (Invented tradition) ว่า หมายถึงชุด ๆ หนึ่ง ของปฏิบัติการ (A set of practice) ซึ่งโดยทั่วไปมักจะถูกกำหนดขึ้นจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า สร้างเป็นกฎเกณฑ์ให้เกิดการยอมรับ ปรากฏในรูปของสัญลักษณ์หรือพิธีกรรมที่ถูกให้ความหมายด้านคุณค่า มีการส่งทอดด้วยการกระทำซ้ำ และแสดงออกอย่างต่อเนื่องโดยอัตโนมัติจนกลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคม สำหรับ "ประเพณีใหม่" ที่จะจัดวางตนเองลงไปนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นอดีตที่ยาวนาน และรูปแบบของมันเกิดจากกระบวนการคิดสรร ตัดทิ้งบ้างบางส่วน บางช่วงเวลารูปแบบของประเพณีที่เพิ่งถูกประดิษฐ์ขึ้น จึงอาจมีลักษณะภาพที่ละม้ายกับ 'อดีต' หรือไม่ก็เป็นการ'ปลุก' หรือสถาปนาอดีตขึ้นมาใหม่ ทั้งแบบบังคับและกึ่งบังคับ ประเพณีประดิษฐ์จึงเป็นหนึ่งในความพยายาม 'จัดสร้าง' และ 'จัดวาง' ลงไปให้เป็นโครงสร้างและส่วนประกอบของชีวิตและสังคมปัจจุบันในที่สุด

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า การรื้อฟื้นและสร้างใหม่ทางประเพณีขึ้นมา มีส่วนเชื่อมโยงกับอดีตและประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ เมื่อมีการรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างทางประเพณี ชาวไทใหญ่จึงใช้ประวัติศาสตร์และการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมในการสร้างสำนึกร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การใช้พื้นที่ทางประเพณีเป็นสื่อในการนำเสนออัตลักษณ์และเรียกร้องทางชาติพันธุ์ ดังเช่นการสื่อให้เห็นถึงการมีอัตลักษณ์ร่วมกับคนไทยโดยใช้เชื้อชาติ ภาษา และศาสนา เชื่อมโยงกับความเป็นไทย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าและยอมรับในการดำรงอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน ซึ่งในบริบทนี้จึงพิจารณาได้ว่าอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ หากแต่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และสังคมที่แวดล้อมอยู่ ดังที่ ยศ สันตสมบัติ (2543, หน้า 245) ได้กล่าวว่า ความเป็นไท มิใช่อัตลักษณ์สำเร็จรูปและแน่นอนตายตัว หากแต่เป็นการเลือกที่จะบ่งชี้ตนเองและการสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ขึ้นมาชุดหนึ่ง เนื่องเพราะการกระทำดังกล่าวให้ผลประโยชน์สูงสุดแก่ตนในเงื่อนไขของปัจจุบัน คนไทเลือกผลิตประเพณีใหม่ ๆ เช่น เลือกปรับประเพณีเดิม หรือ งานปอย เพื่อจัดองค์การสังคมใหม่ซึ่งเน้นการรวมตัวทางสังคมในบริบทของการแข่งขันกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ การผลิตใหม่ของอัตลักษณ์แห่งความเป็นไทจึงเกิดขึ้นในบริบทของการปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัยและการใช้ลักษณะทางวัฒนธรรมประเพณีบางประการเป็นอาวุธในการต่อสู้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน

ดังที่กล่าวมานอกจากประเพณีพิธีกรรมจะเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนตายตัวและมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และสังคมที่แวดล้อม ดังเช่น กรณีของชาวไทใหญ่ที่มีการรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างประเพณี โดยการปรับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในงานประเพณีเพื่อสร้างสำนึกร่วมกันและเป็นสื่อในการนำเสนออัตลักษณ์และเรียกร้องทางชาติพันธุ์ ซึ่งในแง่ดังกล่าวนี้ก็มีส่วนทำให้อัตลักษณ์ของไทใหญ่ต้องปรับเปลี่ยนไปในลักษณะต่าง ๆ เช่น นำเสนอเรื่องราวทางประวัติเพื่อสร้างสำนึกทางชาติพันธุ์ รวมถึงการหลอมรวมเข้ากับไทย ภายใต้เชื้อชาติ ภาษา และศาสนาเดียวกัน เพื่อให้คนไทยซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่และมีอำนาจมากกว่าได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีมีผลให้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมทางสังคมด้วยเช่นกัน อนึ่ง การจัดประเพณีพิธีกรรมของชาวไทใหญ่ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นมา กล่าวคือ มิได้มุ่งจัดเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมด้านเดียวดังแต่ก่อน แต่จัดเพื่อนำเสนอและเรียกร้องทางชาติพันธุ์ เพื่อจะได้ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า และเพื่อให้รู้ว่าพวกเขามีวัฒนธรรมเป็นของตนเองมากกว่าการเป็นแรงงานต่างด้าวหรือเป็นผู้อพยพ ซึ่งเป็นการกลับมาในความหมายของศักดิ์ศรีใหม่ ศักดิ์ศรีแห่งความรักและห่วงแหนวัฒนธรรมอันเป็นสิ่งที่แสดง

ถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนด้วยเช่นกัน ในแง่มุมดังกล่าวมานี้ประเพณีพิธีกรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการต่อรองเชิงอัตลักษณ์ (Negotiating identity) ของชาวไทใหญ่เพื่อปกป้องถึงตำแหน่งจุดยืนในสังคม และใช้พื้นที่ทางประเพณีในการเรียกร้องต่อรองกับกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่าเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเข้าถึงสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ของตนในสังคมต่อไป ดังนั้น อัตลักษณ์ตัวตนของไทใหญ่ในปัจจุบันจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เป็น "คนไทยใหญ่" ที่มีศักดิ์ศรีในพื้นที่ของอำนาจในสังคมไทย

การปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมกับการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่

การปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมของชาวไทใหญ่นี้นับว่าเป็นผลพวงมาจากแผนนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวและระบบเศรษฐกิจโลกยุคใหม่นั้นก็คือ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากทุกสรรพสิ่ง ซึ่งการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐและผลประโยชน์ต่างๆ นี้เองได้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ให้เป็นไปในลักษณะต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ดังนี้

1. วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์กลายเป็นสินค้า

ดังที่กล่าวมาในเรื่อง การปรับตัวตนทางอัตลักษณ์สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอก แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาจนถึงในปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐได้กระตุ้นให้มีความสำคัญกับการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ จากการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐจึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่และวัดไทใหญ่ต่างร่วมมือกันฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีไต่ขึ้นมาเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และในอีกด้านหนึ่งก็เป็นโอกาสที่ชาวไทใหญ่ได้ใช้เวทีทางประเพณีในการนำเสนออัตลักษณ์และเรียกร้องทางชาติพันธุ์ของตนด้วยเช่นกัน

ผลสืบเนื่องของการนำเสนอประเพณีพิธีกรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับต่าง ๆ นั้นทำให้จังหวัดเชียงใหม่ได้กลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางภาคเหนือ และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก็ได้รับการผลักดันให้ตอบรับกระแสการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีพิธีกรรมประจำของแต่ละกลุ่ม ซึ่งก็รวมถึงประเพณีพิธีกรรมของกลุ่มชาวไทใหญ่ ประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่จึงได้ถูกรื้อฟื้นและประดิษฐ์ขึ้นมาประกอบไว้ในเมืองเชียงใหม่อีกครั้ง ดังเช่น ประเพณีปอยส่างลอง และปอยปีใหม่ไต เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ชาวไทใหญ่ที่มาร่วมงานบุญหลายคนก็ยังได้นำเสนอความเป็นตัวตนของไทใหญ่ ด้วยการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบไทใหญ่ (ชุดไต) ซึ่งแม้ว่าจะเป็นวิธีการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ก็ทำให้กลายเป็นจุดที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและเป็นเป้าหมายของการถ่ายภาพ ซึ่งเป็นส่วนเสริมที่ทำให้งานประเพณีได้บรรยากาศความเป็นไทใหญ่มากยิ่งขึ้น

ประเพณีปอยปีใหม่ไตและปอยสาংลอง ในสังคมเมือง เป็นงานประเพณีของชาวไทใหญ่ที่ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาและกลายเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างมาก ประเพณีทั้งสองดังกล่าวเป็นประเพณีที่ถูกรื้อฟื้นในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ ปอยปีใหม่ไตแรกเริ่มจัดครั้งแรกที่วัดป่าเป้าก่อน แต่ต่อมาสมาชิกกลุ่มชมรมฯ ไทใหญ่ (ปัจจุบันคือ สมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่) ได้ย้ายมาจัดที่วัดกุ้เต้านับเป็นเวลา 8 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2555) งานปอยปีใหม่ไตนับเป็นประเพณีที่มีการรื้อฟื้นและปรับสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาในงานอย่างชัดเจน กล่าวคือ ปอยปีใหม่ไตแต่เดิมมีเพียงพิธีกรรมการทำบุญภายในวัดเท่านั้น แต่ต่อมาได้มีการจัดแสดงคอนเสิร์ต ตลอดจนนิทรรศการแสดงเรื่องราวประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชนชาติไต และภายในงานนิทรรศการยังจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแข่งขันการพูดของเยาวชนเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ โดยมีผู้เชี่ยวชาญชาวไทใหญ่มาเป็นผู้ตัดสิน นอกจากนี้แล้ว ภายในงานดังกล่าวยังมีพิธีบูชาครูหมอปราชญ์ชาวไทใหญ่ผู้ล่วงลับไปแล้ว และมีการนำเอาประวัติเรื่องราวและรูปภาพของครูหมอไทใหญ่มาจัดวางเพื่อให้ผู้คนที่มาร่วมงานได้สักการะด้วยเช่นกัน

ในส่วนของปอยสาংลองในสังคมเมืองที่ริเริ่มโดยวัดป่าเป้านั้น ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาโดยพระอธิการอินตา อินฺทวโร เจ้าอาวาสวัดป่าเป้า มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และจัดสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2555) นับเป็นเวลา 19 ปี แต่เดิมยังคงจัดในรูปแบบเก่า คือ มีได้ระบูนที่แน่นอน แล้วแต่ความพร้อมของทางวัด ซึ่งจะเริ่มจัดตั้งแต่ช่วง 15 ค่ำ เดือน 4 ไทใหญ่ หรือเดือนมีนาคมจนถึงก่อนเทศกาลสงกรานต์ เป็นระยะเวลาประมาณ 5 วัน (พระมหานุพันธ์ อภิวิฑูมโน, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555) แต่เมื่อหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามาสนับสนุนการท่องเที่ยวของกลุ่มชาวไทใหญ่ จึงทำให้กำหนดการและระยะเวลาการจัดงานปอยสาংลองนั้นปรับเปลี่ยนไป กล่าวคือ มีการระบูนที่ชัดเจนเป็นวันที่ 4-6 เมษายนของทุกปี และมีระยะเวลางานพิธีเพียง 3 วัน

การปรับเปลี่ยนของประเพณีปอยสาংลองที่มีหน่วยงานและบุคคลจากภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องนั้น มีผลต่อความคิดเห็นของชาวไทใหญ่ทั้งในเชิงความหมายและคุณค่าของประเพณีอย่างมาก ดังงานศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงความหมายและคุณค่าของปอยสาংลองใน

สังคมไทยใหญ่ปัจจุบัน" ของพระครูปลัดชินกร แก้วนิล (2550) ซึ่งได้กล่าวถึงในประเด็นดังกล่าวว่า ในปัจจุบันประเพณีปอยส่างลองมีอิทธิพลทางจิตใจของชาวไทยใหญ่ลดลงเพราะประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าการปอยส่างลองเป็นเหมือนการแสดงอย่างหนึ่งเท่านั้น งานปอยส่างลองในปัจจุบันจึงกลายเป็นเรื่องเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และถูกนำมาเสนอต่อสาธารณชนในฐานะสินค้าการท่องเที่ยวซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมแก่การเป็นสินค้าที่จะทำกำไรมาสู่ชุมชนได้คุ้มกับการลงทุน อีกทั้งเพื่อที่จะสามารถพัฒนารูปแบบของพิธีการให้มีความเหมาะสมและสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของประเพณีลดลงในส่วนของหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาดำเนินงานในฐานะผู้ประสานงานการจัดพิธีก็ทำให้คุณค่าและความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานเปลี่ยนไป เพราะรัฐเป็นผู้มีสถานภาพเป็นเจ้านายในสายตาของประชาชน การมอบหมายงาน การสั่งการที่เป็นระเบียบขั้นตอนได้ทำลายระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนลง การเข้ามามีส่วนร่วมในงานจึงเกิดขึ้นจากระบบการจ้างแรงงาน การสั่งการขอความช่วยเหลือในการดำเนินงานไม่ใช่เกิดจากแรงศรัทธา ความรักความผูกพันและความสามัคคีของคนในชุมชน ดังนั้น ในปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นให้ความสำคัญกับพิธีปอยส่างลงน้อยมาก เพราะการจัดงานและพิธีกรรมต่าง ๆ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมเท่าที่ควรทำให้ความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของงานของคนในชุมชนหมดไปเป็นเพียงผู้มาร่วมงานหรือผู้ชมเท่านั้น การจัดพิธีกรรมก็เป็นเพียงการแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชมเท่านั้นไม่มีคุณค่าทางจิตใจเหมือนดังเดิม

เมื่อหน่วยงานภาครัฐ (ททท.) ได้นำเอากลิ่นอายของประเพณีชนกลุ่มน้อยของจังหวัดเชียงใหม่มาเป็นจุดขายนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณีประจำกลุ่มชาติพันธุ์จึงกลายเป็นสินค้าที่ขายได้ในเชิงธุรกิจการท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้ว ในส่วนของวัดเองการจัดงานบุญต่าง ๆ ก็เป็นเสมือนการเรียกศรัทธาและระดมทุนปัจจัยเข้าสู่วัดในอีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของการเก็บค่าหัวส่างลองที่มาร่วมหรือที่เรียกว่า เงินกองกลาง รวมถึงการเก็บค่าเช่าที่ขายของภายในวัด และการเก็บค่าเข้าชมงานคอนเสิร์ตในปอยปีใหม่ไต(ซึ่งส่วนหนึ่งทางสมาคมฯ จะนำมาทำบุญให้ทางวัด) ในแง่มุมดังกล่าวนี้ จากการสัมภาษณ์ชาวไทยใหญ่คนหนึ่ง (สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2555) ก็ได้แสดงความคิดเห็นว่า "การที่วัดเก็บค่าบวชส่างลองประมาณ 3,500 ก็ค่อนข้างเยอะ เพราะเจ้าภาพไม่ได้ทำอะไร พ่อแม่ส่างลองทำหมด ที่บ้านผม (ในรัฐฉาน) ไม่เก็บเลย วัดไม่เอาเลย เวลาจัดงานเขาเอาส่างลองมารวมกัน หากบ้านใครรวยก็รับเป็นเจ้าภาพ จากนั้นก็จะช่วยกันหารค่าอาหารที่รับแขกในงาน แต่วัดที่นี้เก็บเงินแล้วก็ไม่เลี้ยงแขกเราด้วยแขกมาเราก็ต้องเลี้ยงเองอีก ผมว่าถ้าเก็บก็น่าจะพินหนึ่ง ส่างลองละพัน เป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่า

ตำรวจให้ทางวัด เพราะแค่ 3 วัน มีค่าใช้จ่ายเท่าไรก็เก็บให้เหมาะสมจะดีกว่า แต่ผมคิดว่าคนไทใหญ่เขาไม่คิดหรอก ถ้าทำบุญเท่าไร เขาก็ทำ ถ้าทำบุญนี้ไทใหญ่เป็นอันดับหนึ่งเลย คนเมืองเขาว่า “อย่ากินอย่างม่าน อย่าตานอย่างไต” ถ้าทำทานอย่างไ้ฉัน คนไทใหญ่วันพระวันศีลนี้เต็มวัดเลย”

ทั้งนี้ การนำเอาประเพณีพิธีกรรมมาจัดแสดงในฐานะสินค้าทางวัฒนธรรม หากมองในมิติกระบวนการกลายเป็นสินค้าแล้ว อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2556) อธิบายว่า “การทำให้ทุกสรรพสิ่งกลายเป็น “สินค้า” เป็นกระบวนการที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กระบวนการนี้ก็ต้องผลิต “สินค้า” ตัวใหม่ขึ้นมาตลอดเวลาเพราะต้องกระตุ้นความต้องการบริโภคของผู้คนตลอดทุกกลมหายใจเข้าออก หากคนหยุดบริโภคสินค้าเมื่อใด ระบบเศรษฐกิจก็พังทลายลงทันที”

นอกจากการรื้อฟื้นประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้ว สิ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ก็ถูกนำมาเสนอในงานบุญประเพณีด้วยเช่นกัน อาทิ ประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมา ภาษา การแต่งกาย และสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ก็เป็นสิ่งที่ถูกนำมาขายได้เช่นกัน และที่สำคัญกว่านั้นในการสร้างสรรค์ผลงานหากยังสะท้อน “อัตลักษณ์และวัฒนธรรมชาวไทใหญ่” ได้มากเท่าไร สินค้าก็จะยิ่งได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ซื้อชาวไทยและนักท่องเที่ยวมากขึ้น อาทิ เข็มกลัด เสื้อยืด ถุงย่าม หรือหมวกที่มีลวดลายธงชาติไทย เสื้อยืดลวดลายที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และการเรียกร้องเสรีภาพของชาวไทย แผ่นซีดีบทเพลงที่สะท้อนความรู้สึกต่าง ๆ ของชาวไทย เป็นต้น

อนึ่ง การที่ชาวไทใหญ่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่อิสระในการแสดงออกถึงตัวตนทางวัฒนธรรมแห่งนี้ จึงได้รับโอกาสจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและทางวัดให้ชาวไทใหญ่ทั้งที่เป็นศิลปิน นักร้อง นักแสดง และกลุ่มผู้ขายผลิตภัณฑ์ชาวไทใหญ่ สามารถนำเสนอผลงานของตนได้อย่างเต็มที่ เช่น การนำเอารูปธงชาติไทใหญ่มาจัดแสดงบนเวทีคอนเสิร์ต หรือการนำเอารูปเสือ รูปษัตริย์ในอาณาจักรไต รูปของเจ้ายอดศึกและแอ๊ด คาราบาว ผู้เรียกร้องเสรีภาพให้กับชาวไทยมาจัดแสดงในรูปแบบห้องแสดงนิทรรศการ ตลอดจนบนผลิตภัณฑ์สินค้าต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งระหว่างงานบุญพื้นที่ของวัดที่จัดงานประเพณีไทใหญ่จึงได้กลายสภาพเป็นแหล่งของผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก ที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ ซึ่งสะท้อนถึง “อดีต” และ “อัตลักษณ์” ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่

ดังที่กล่าวมา อาจกล่าวได้ว่าผลสืบเนื่องของการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมีผลทำให้ประเพณีต่าง ๆ ของไทใหญ่ ถูกรื้อฟื้นขึ้นมา อีกทั้งประเพณีและ

ผลิตภัณฑ์สินค้าที่แสดงถึงความเป็นไทใหญ่นั้นก็กลายเป็นสินค้าที่ขายได้ในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเมื่อประเพณีและผลิตภัณฑ์สินค้าอัตลักษณ์กลายเป็นสินค้าที่ขายได้ วัดจึงกลายเป็นพื้นที่ทั้งในส่วนของ การแสดงออกทางอัตลักษณ์และการซื้อขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ซึ่งส่งต่อการประดิษฐ์สร้างและผลิตซ้ำทางประเพณีรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีความหมายเชิงประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ความเปลี่ยนแปลงในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของความเป็นไทใหญ่

การเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐในรูปแบบของการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนผลประโยชน์ต่าง ๆ จากงานบุญประเพณีนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้วิถีทางประเพณีพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต้องปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ในกรณีของชาวไทใหญ่ก็เช่นกัน ผลสืบเนื่องของการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมก็มีส่วนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของความเป็นไทใหญ่ ซึ่งบทความขัดแย้งอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลพวงของกระแสทุนนิยมตามเศรษฐกิจยุคใหม่ของโลกในปัจจุบัน กระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมประกอบกับทุนนิยมจึงสร้างผลกระทบต่องาน “อัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่” ซึ่งแต่เดิมเคยวางอยู่บนพื้นฐานของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้นและถ้อยทีถ้อยอาศัยกันตามแบบสังคมยุคเกษตรกรรมนั้นเกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติพันธุ์ โดยผลสืบเนื่องที่ตามมาจึงเป็นไปในลักษณะของความขัดแย้งแข่งขัน แบ่งแยกเครือข่าย และเกิดการตอรองในการร่วมมือกันจัดงานบุญประเพณีภายในชุมชน

2.1 การขัดแย้งและแข่งขันกันระหว่างชาติพันธุ์ไทใหญ่

เมื่อมีผลประโยชน์จากงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เงินทำบุญรายได้จากงานบุญประเพณีต่าง ๆ รายได้จากการเช่าพื้นที่ของวัด รวมถึงผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามา ก็มีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนนั้นมีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์ความขัดแย้งภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่นั้นมีให้เห็นทั้งในส่วนของสังคมเมืองและสังคมชายขอบ ในสังคมเมืองปัญหาความขัดแย้งที่ปรากฏชัดเจนที่สุดก็คือ ปัญหาความขัดแย้งภายในวัดป่าเป้า ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีทั้งในกรณีของวัดกับคณะกรรมการวัด และวัดกับชาวบ้าน สำหรับสาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัดกับกรรมการวัด ก็คือ เรื่องการจัดสรรงบประมาณรายได้ของวัดที่ไม่ชัดเจนลงตัว รวมถึงเรื่องรายได้จากการจัดงานต่าง ๆ ในส่วนของสาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้าน ก็คือ ปัญหาเรื่องการเพิ่มค่าเช่าที่ดินของวัดในการอยู่อาศัย

ในสังคมเมือง ประเด็นเรื่องความขัดแย้งในการจัดสรรงบประมาณรายได้ของวัดที่ไม่ชัดเจนลงตัว รวมถึงเรื่องรายได้จากการจัดงานต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาระหว่างวัดกับกรรมการวัด จนทำให้ต้องยกเลิกระบบกรรมการวัดไปนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ช่วยเหลืองานวัดป่าเป่าทวนหนึ่ง (สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2555) ได้กล่าวว่า “เมื่อก่อนทางวัดเคยมีคณะกรรมการวัด แต่ตอนนี้ล้มไปแล้ว เพราะเรื่องผลประโยชน์ทั้งนั้น ทั้งเงินบริจาคนั้น เงินนี้ เงินค่าเช่า พอได้มาก็ต้องนำมาใช้จ่าย สร้างนั่นสร้างนี่ งบประมาณก็ต้องแบ่งกัน จัดสรรนำมาใช้จ่าย พอจัดสรรกันไม่ลงตัว มันก็เลยทะเลาะกัน ตอนหลังติดปัญหาก็เลยยกให้ท่านเจ้าอาวาสจัดการดูแล ตอนหลังมาก็เลยไม่มีคณะกรรมการวัด เพราะคณะกรรมการกับทางวัดไม่ลงรอยกัน เงินไม่เข้าออกใคร ผลประโยชน์ เช่น ก่อสร้างแล้วเงินบางส่วนหายไป เมื่อก่อนคณะกรรมการมีเยอะ 20-30 คน แต่ถึงกันรุนแรง ปัจจุบันก็เลยเหลือแต่มูลนิธิ เดียวนี้ทางชุมชนก็ทะเลาะกันเอง เรื่องผลประโยชน์ของเงินเทศบาลนครเชียงใหม่ ในหมู่บ้านเขาเกือบจะตีกัน แบ่งกันเป็น 2 ฝ่าย พวกใครพวกมัน แต่ทางเจ้าอาวาสบอกไม่ข้องเกี่ยวกับเงินดังกล่าว เอาไปจัดสรรกันเอง”

เมื่อถามถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านก็ได้รับคำตอบจากพระลูกวัดรูปหนึ่ง (สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2555) ว่าเป็นเรื่องของการเพิ่มค่าเช่าที่ดินของวัด ซึ่งจากเดิมเคยเก็บเดือนละ 50 บาท หรือปีละ 600 บาท เท่ากันหมดทุกพื้นที่ แต่ตอนที่เกิดเรื่อง ทางวัดให้หนายไปคุยกับชาวบ้านเรื่องค่าเช่าเพิ่มเป็นเดือนละ 100 บาท หรือปีละ 1,200 บาท คือจริง ๆ แล้วทางวัดน่าจะเรียกชาวบ้านมาหารือกันก่อนในเรื่องนี้”

ทางด้านประธานชุมชนบ้านป่าเป่า (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555) ก็ได้กล่าวถึงในเรื่องการเพิ่มค่าเช่าที่ดินของทางวัดว่า “ทางวัดกับชาวบ้านก็เคยมีความไม่เข้าใจกัน เกี่ยวกับเรื่องเช่าที่เช่าทาง แต่ก็ไม่มีฟ้องร้องอะไร มันเป็นเรื่องความไม่เข้าใจระหว่างคนเช่ากับทางวัด เดิมค่าเช่าปีละ 600 ตกเดือนละ 50 บาท แต่มีพวกหนึ่งอยากจะวางอำนาจ เขาทำอะไรก็อยากจะยึดเพราะตัวเองอยากจะเป็นกรรมการวัด แต่ไม่มีใครยอมรับ ไม่มีใครเอา วัดก็ไม่เอา ก็ไปไล่พระไล่คนนั้นคนนี้ ฟากโน้นไม่ได้เช่าที่วัดก็จะมาไล่พระ ปัจจุบันก็เลยไม่มีคณะกรรมการวัด ทั้งที่ในอดีตเคยมี แต่ไม่ลงรอยกัน”

ในส่วนสังคมชายขอบ ปัญหาความขัดแย้งที่เห็นชัดเจนที่สุดก็คือ ปัญหาความขัดแย้งภายในวัดนาหวาย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีทั้งในกรณีของวัดกับกรรมการวัด วัดกับชาวบ้าน สำหรับสาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัดกับคณะกรรมการวัดก็คือ เรื่องการจัดสรรงบประมาณรายได้ รวมถึงเงินบริจาคนั้น และเงินเรียไร ส่วนสาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านก็มีในหลายเรื่อง คือ เรื่องการเมืองท้องถิ่น และเรื่องพฤติกรรมของสงฆ์

จากการสัมภาษณ์พระรูปหนึ่งที่วัดนาหวาย (สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2555) ได้กล่าวถึงประเด็นความขัดแย้งระหว่างวัดกับคณะกรรมการวัดว่า "ปัจจุบันทางวัดเราก็กังคังมีคณะกรรมการวัดอยู่ แต่เมื่อทางวัดเราต้องการก่อสร้าง ซ่อมแซมนั้นนี้ ต้องเอาเงินของวัด เงินของวัดไม่มี พวกจัดงาน จัดงานแล้วเอาเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง ไม่เอาเข้าวัด อย่างที่ของวัด เอาไปจัดสรรขายของอะไร แล้วเงินไปไหนทางวัดไม่รู้เรื่อง กรรมการหัวใสก็เอาไป เงินวัดมีเท่าไรจะเอาไปสร้างโน่นสร้างนี่ พระไม่ต้องสร้าง เขาจะสร้างเอง ก็อยู่อย่างนั้น 5 ปี 10 ปี ถ้าพระไม่ทักท้วง พระรูปไหนทักท้วงเกินไป ก็ไล่หนีไปแล้ว มันเป็นอย่างนี้ ปีนี้เอาพระคนเมืองเราไปอยู่ ก็ขอให้พัฒนาหน่อย บอกกรรมการวัดเราต้องพัฒนา อย่าให้อยู่อย่างเก่า พัฒนาทางด้านวัตถุบ้าง ทางด้านจิตใจเราเต็มร้อยอยู่แล้ว คนไทใหญ่ชอบเข้าวัดอยู่แล้ว แต่ว่าศาสนวัตถุเรายังไม่พร้อม เงินได้มาหาย อยู่ที่คณะกรรมการหมด แล้วไม่เคยมาบอกในที่ประชุมเลย 5 ปี 10 ปี ก็ลืมไป ถ้าถามมากก็ทะเลาะกันเปล่า ๆ แต่ปีนี้เอาตมาไปประชุมกับเขาแล้วขอให้เปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาใหม่ทำอะไรต้องให้ทันสมัย ถ้าว่าทำตามอาตมา วัดเราต้องขยายไปอีก เพราะคนมันเยอะขึ้น ที่อยู่มันแคบลง"

ส่วนสาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านในเรื่องการเมืองท้องถิ่นนั้น พระรูปหนึ่งที่วัดนาหวาย (สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2555) ได้กล่าวว่า "ปัจจุบัน อาตมาก็ประชุมกันแล้วเมื่อวานขึ้น จะให้ความสมัยเก่า ๆ ชาวบ้านมีความสามัคคีดี มีความแน่นแฟ้น แต่ตั้งแต่พ่อหลวงคนเก่าจะหมดวาระ แก่มาสร้างวีรกรรมให้เดินขบวนไล่พระไล่เณรในวัด ตั้งแต่ทำอนันตริยกรรมมานี้ พ่อหลวงทำบาปมากที่สุดพระพุทธศาสนา เดินขบวนเอาชาวบ้านมาประชุมกันเต็ม ไล่ตุ๊เจ้า กล่าวหาทั้งที่ตุ๊เจ้าก็ไม่มีผิด เพราะขัดแย้งกันเรื่องผลประโยชน์นิดหน่อย ตอนเลือกตั้งไปหาเสียงให้เบอร์หนึ่ง และอีกเบอร์หนึ่งไม่หาเสียงให้ ตั้งแต่นั้นมาก็เลยชกกันเลย ที่นี้ก็เลยมาไล่ตุ๊เจ้า ตั้งแต่เดินขบวนไล่ตุ๊เจ้า เหตุการณ์บ้านเราจึงแตกกันเป็น 5 ฝ่าย ฝ่ายพ่อหลวงคนเก่านี้ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายพ่อหลวงคนใหม่เป็นสี่ขฝ่ายหนึ่ง หัวคะแนนแต่ละหัวเป็นฝักเป็นฝ่ายก็เลยไม่เข้ากัน อาตมาก็ว่า ศรัทธาไม่เข้ากัน หมู่พี่น้องไตเมืองปั่น ไตใหม่ ไตเก่า หมู่พี่น้องคนเมือง เป็นฝักเป็นฝ่าย พ่อร้องมาประชุมก็เลยไม่มากัน ไม่ใช่นโยบายของเราไม่ไป ตุ๊เจ้าที่ชาวบ้านไล่ไปก็ไปเป็นเจ้าอาวาสอยู่ที่แม้วาง เณรก็หมอง เมื่อก่อนมีเณรสิบกว่าคน ตอนนี้ไม่มี"

การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีส่วนทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำในท้องถิ่น แต่การใช้พื้นที่ภายในวัดเป็นฐานในการหาเสียงนั้นเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของปัญหาความแตกแยกภายในชุมชน ทั้งนี้เพราะอำนาจทางการเมืองและผลประโยชน์ที่ขัดกันนั้นนำไปสู่ปัญหาการเล่นพรรคเล่นพวก และ

เกิดภาวะความขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกภายในชุมชนกับทางวัด ดังในกรณีที่พระสงฆ์ไปสนับสนุนอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งผลที่ตามมาก็คือทำให้นักการเมืองท้องถิ่นและชาวบ้านบางกลุ่มหมดศรัทธากับพระสงฆ์ รวมถึงไม่ให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลืองานบุญต่าง ๆ ของทางวัดที่อยู่ภายในชุมชนเดียวกัน

ส่วนสาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านในเรื่องพฤติกรรมของสงฆ์ที่ชาวบ้านมองว่าพระมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งในเรื่องของการพูดจากับชาวบ้าน และการทรงเจ้าเข้าผีภายในวัดนั้น จากการสัมภาษณ์อดีตพ่อหลวงบ้านนาหวาย (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2555) ได้กล่าวถึงในเรื่องนี้ว่า “พระที่วัดนาหวายนี้ไม่ต้องไปบิณฑบาต ชาวบ้านไปส่งข้าวให้กินถึงวัดเลย ดีไม่ดีก็ลองคิดว่า ถ้าพระดีอยู่เขาไม่ไปไล่หรือก เขานิยมชมชอบ ไปกราบไปไหว้ไปทำบุญทำทานกันตลอด ไม่ว่าเข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ ทำบุญกันไม่ขาดเลย แต่ช่วงนี้ใคร ๆ ก็ไม่ยอมเข้าวัด พระก็พูดจากับชาวบ้านไม่เหมาะสมกับที่เป็นพระเลย อย่างป็นีเข้าพรรษา ชาวบ้านไปทำบุญที่วัดคนละ 20 บาท วันหนึ่งได้เท่าไร พอออกพรรษาเขามารวบรวมเงินได้ตั้ง 7-8-9 หมื่น แต่พระบอกว่า “ป็นีไม่ทำแล้วที่วัดนี้เก็บ ๆ แล้วจะไปทำที่อื่น” พระทำตัวถูกใหม่ ทั้งที่ชาวบ้านนาหวายเขาก็อยากจะทำบุญที่นาหวาย เขาอยากจะพัฒนานาหวายให้เจริญ แต่พระกลับเอาไปทำบุญเอาไปสร้างที่อื่นอย่างนี้ ไม่ใช่ชาวบ้านอย่างนั้นอย่างนี้ อย่างพ่อ (พ่อหลวง) พูดตรงไปตรงมา ถ้าพ่อพูดโกหก พระเขาดูอยู่ พ่อมาพูดแบบนี้ ลองไปสืบถามชาวบ้านกับคณะกรรมการวัดให้ดี ๆ ได้ยินข่าวว่าพระทำตัวแบบนี้ใช่ไหม เขาทำตัวไม่เหมาะสมกับที่เป็นพระใช่ไหม ส่วนเรื่องทรงเจ้าเข้าผีแถวนี้มีเยอะแยะ แต่พ่อไม่เคยไปนับถือ ไม่เคยไปนิยมเลยเรื่องนี้ เรื่องนี้มันเป็นเรื่องงมงาย ในวัดนี้ก็ยังมีเจ้าทั้งหลายมาเป็นคนทรง พระก็เป็นคนส่งเสริม”

ดังที่กล่าวมาความมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนถือว่าเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นไทใหญ่ที่รักการทำบุญ ชอบช่วยเหลืองานวัด และมีพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ดังมีสำนวนคำกล่าวว่า “ถ้าพุทธศาสนาสูญสิ้นไปจากชนชาติไต ชาวไตก็สูญสิ้นไปจากโลก”(เรณู อรรฐาเมศร์, 2541, หน้า 338-339) แต่จากสาเหตุที่เป็นประเด็นความขัดแย้งระหว่างวัดกับชุมชนไทใหญ่ที่กล่าวมานั้น ทำให้เกิดผลสืบเนื่องที่กระทบต่อความมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนชาวไทใหญ่ในลักษณะต่าง ๆ คือ ในกรณีวัดป่าเป้าปัจจุบันทางวัดไม่มีคณะกรรมการวัด และไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากศรัทธาชาวบ้านในการช่วยเหลืองานประเพณีต่าง ๆ ในส่วนกรณีของวัดนาหวายผลสืบเนื่องจากความขัดแย้งก็เช่นกันคือ วัดไม่ได้รับความร่วมมือจากศรัทธาชาวบ้านในการช่วยเหลืองานประเพณีต่าง ๆ อีกทั้ง คนที่มาทำบุญกับทางวัดก็ลดลง ซึ่งทำให้วัดกับชุมชนก็ห่างเหินกันมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในกรณีวัดป่าเป่าในสังคมเมือง ผลสืบเนื่องจากความขัดแย้ง จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ช่วยเหลืองานวัดป่าเป่าท่านหนึ่ง (สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2555) ได้กล่าวว่า "เมื่อก่อนทางวัดเคยมีคณะกรรมการวัด แต่ตอนนี้ล้มไปแล้ว เพราะเรื่องผลประโยชน์ทั้งนั้น พอเกิดปัญหาความขัดแย้งกัน ชาวบ้านบางส่วนก็หาว่าพระอาจารย์กินเงิน ไม่ช่วยศรัทธาญาติโยม ความช่วยเหลือที่มีต่อวัดก็เลยเหลือน้อยลงเหลือประมาณ 20% พอทางวัดมีงาน คนที่มาช่วยส่วนมากก็เป็นคนในมูลนิธิที่จ้างคนอื่นก็มี"

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ประธานชุมชนบ้านป่าเป่า (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555) ได้กล่าวถึง ผลสืบเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างวัดกับชุมชนว่า "เมื่อก่อนทางวัดกับชุมชนก็เคยมีความไม่เข้าใจกัน เกี่ยวกับเรื่องเช่าที่เช่าทาง ชุมชนกับทางวัดก็เลยไม่ค่อยช่วยเหลือร่วมมืออะไรกัน ต่างคนต่างอยู่ ชุมชนก็ชุมชน วัดก็วัด"

ความขัดแย้งเรื่องงบประมาณและการขึ้นค่าเช่าที่ดินที่เกิดขึ้นในอดีต ยังคงเป็นปมรอยร้าวระหว่างชุมชนกับวัดป่าเป่ามาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนจำนวนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือกับทางวัดในการช่วยเหลือหรือร่วมงานบุญต่าง ๆ และเมื่อทางวัดมีงานบุญก็ต้องอาศัยกลุ่มคนในมูลนิธิ หรือไม่ก็ต้องจ้างคนจากภายนอกชุมชนมาช่วยเหลืองานแทน

ในส่วนกรณีวัดนาหวายในสังคมชายขอบ ผลสืบเนื่องของความขัดแย้ง จากการสัมภาษณ์พระรูปหนึ่งในวัดนาหวาย (สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2555) ได้กล่าวประเด็นดังกล่าวว่า "ตั้งแต่เดินขบวนไล่พระมาก่อนพรรษาปีที่แล้ว ก่อนจะเข้าพรรษา 5 วัน มาเดินขบวนไล่เอาชาวบ้านมาไล่พระ ในระยะพรรษานี้คนลดน้อยถอยลงไป เมื่อก่อนเคยเต็มศาลา แต่ตอนหลังมาไม่เต็มศาลาแล้ว เราก็หาสาเหตุว่าเพราะอะไร ก็เพราะผู้ใหญ่บ้านที่ไปปลุกปั่นชาวบ้านว่าพระไม่ดี ความจริงอาตมาไม่ได้ผิดอะไร มีหลักฐานอะไรมาหาว่าอาตมาปกป้องลูกศิษย์ลูกหาคนไม่ดี"

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์อดีตพ่อหลวงบ้านนาหวาย (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2555) ได้กล่าวถึง ผลสืบเนื่องจากประเด็นความขัดแย้งระหว่างวัดกับชุมชนว่า "ช่วงที่เปลี่ยนมานี้ อย่างพรรษานี้วันพระ ลองเข้ามาดูมีแต่คนมาทำบุญมานอนวัดกัน ช่วงที่มีเรื่องกันคนหายไปประมาณ 80-90% ใคร ๆ ก็ไม่อยากเข้าวัด ประเพณีต่าง ๆ ของวัดลดลง ก็เพราะเขาไม่อยากจะไปทำบุญกับพระ"

นอกจากผลประโยชน์จากการจัดงานบุญประเพณีที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างวัดกับชุมชนแล้ว ในอีกแง่หนึ่งผลประโยชน์จากงานบุญก็ยังทำให้วัดต่าง ๆ จัดงานประเพณีไทใหญ่ตามอย่างกัน และแฝงด้วยการแข่งขันในการเรียกศรัทธา ดังเช่น ประเพณี

ปอยส่างลอง ซึ่งแต่เดิมวัดที่จัดประเพณีดังกล่าวในอำเภอเมืองเชียงใหม่มีเพียงวัดเดียว คือ วัดป่าเป้า แต่ปัจจุบันวัดคู่เต่าก็ได้จัดงานปอยส่างลองเช่นกัน ซึ่งในแง่นี้จากมุมมองของผู้อาวุโสชาวไทใหญ่ท่านหนึ่ง (สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2554) ได้แสดงความคิดเห็นว่า "เรื่องการแข่งขันทางผลประโยชน์ระหว่างวัดป่าเป้ากับวัดคู่เต่าก็มีแค่คนเดียว คือว่าแต่ก่อนตอนที่จัดส่างลองในเชียงใหม่วัดป่าเป้าจัดมาก่อน ที่อื่นไม่มีจัด ต่อมาในเชียงใหม่ที่อื่นก็จัดแพร่ไปเรื่อย ๆ ภายหลังมาก็เลียนแบบกัน เพราะว่าแย่งศรัทธากัน อย่างที่วัดคู่เต่า เจ้าอาวาสก็ใช้ประเพณีดังกล่าวชักชวนศรัทธาจากญาติโยมมาได้มาก อีกอย่างสถานที่กว้าง ภายในวัดก็ร่มเย็น อาคารก็มีมากก็เลยได้เปรียบกว่าวัดป่าเป้า วัดป่าเป้าที่แคบ ส่วนเรื่องความขัดแย้งกันระหว่างวัดทั้งสองนั้นไม่มีแต่เรื่องแย่งศรัทธานี้ ปากของพระไม่ได้บอก ไม่ได้แย้งโดยปาก แต่แย้งในทางอ้อม เช่น กรณีอนุญาตให้จัดงานปอยปีใหม่ไต่ ที่วัดป่าเป้าไม่อนุญาตให้จัด แต่พอเจ้าอาวาสวัดคู่เต่าท่านรับก็เป็นโอกาสดี ทำให้มีชาวไทใหญ่มาวัดท่านเรื่อย ๆ พอมีประเพณีบางอย่างที่วัดป่าเป้าก็ไม่ไปละเพราะชินกับการมาวัดคู่เต่าก็มาเรื่อย ๆ ก็เป็นทางอ้อมไป คือการชักชวนศรัทธาให้มาที่วัดตน"

ด้วยงานประเพณีที่กลายเป็นสิ่งที่ขายได้ และนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชุมชน และได้ส่งผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนซึ่งถือว่าเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของความเป็นไทใหญ่ที่มีพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและมีวัดเป็นเสมือนศูนย์กลางของชุมชน กอปรกับด้วยสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการใช้พื้นที่และงานบุญของวัดเป็นเครื่องมือในการหาเสียงทางการเมือง อีกทั้งด้วยระบบการศึกษาและการประกอบอาชีพภายใต้สภาพทางสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่จึงทำให้คนห่างเหินวัดมากยิ่งขึ้น ความร่วมมือในการจัดงานบุญประเพณีต่าง ๆ ระหว่างชุมชนกับวัดก็ลดน้อยถอยลง ความหมายของงานบุญประเพณีจึงกลายเป็นสิ่งที่รับใช้สภาพสังคมแบบทุนนิยมและนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านภายในชุมชนไทใหญ่

2. การแบ่งแยกเครือข่ายระหว่างชาติพันธุ์ไทใหญ่

แม้ว่าปฏิสัมพันธ์ของผู้คนและความเป็นหนึ่งเดียวกันของชุมชนนั้นเป็นอัตลักษณ์ที่ชาวไทใหญ่ให้ความสำคัญมาโดยตลอดภายใต้การรวมกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันในสังคมไทย แต่เนื่องด้วยปัจจัยทางสังคมที่วัดไทใหญ่ในสังคมเมืองมีการอนุญาตให้ก่อตั้งองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มูลนิธิ ชมรม หรือสมาคม ขึ้นมาภายใต้การดูแลของแต่ละวัดนั้น จึงมีส่วนทำให้เกิดผลที่ตามมาคือ ทำให้เกิดการแบ่งแยกเครือข่ายในกลุ่มชาวไทใหญ่ในการช่วยเหลืองานของแต่ละวัด

ดังในกรณีของวัดไทใหญ่ในสังคมเมือง วัดป่าเป่ามีการก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมขึ้นภายในวัดเพื่อช่วยเหลืองานกิจกรรม ตลอดจนงานประเพณีต่าง ๆ ของวัด

ส่วนในกรณีของวัดกุ้เต้าก็มีการอนุญาตให้สมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่ เข้ามาตั้งสำนักงานภายในวัด ซึ่งสมาคม ฯ ดังกล่าวนี้นับบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลืองานกิจกรรมและงานประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะงานบอยปีใหม่ไต ซึ่งเป็นประเพณีที่มีชื่อเสียง และสร้างสีสันให้กับงานประจำปีของชาวไทยใหญ่อย่างมากและในสังคมเมืองก็มีวัดที่วัดกุ้เต้าเพียงแห่งเดียวเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว บทบาทของมูลนิธิ ฯ วัดป่าเป้าและสมาคม ฯ วัดกุ้เต้าก็ยังช่วยประสานงานกับองค์กรเครือข่ายชาวไทยใหญ่ต่าง ๆ ในการช่วยเหลือชาวไทยใหญ่ที่เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเช่นกัน

ในประเด็นความคิดเห็นต่อเครือข่ายชาวไทยใหญ่ของแต่ละวัดในสังคมเมืองเชียงใหม่ จากการสัมภาษณ์ชาวไทยใหญ่ท่านหนึ่งที่อาศัยและประกอบอาชีพอยู่บริเวณหลังวัดป่าเป้า (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555) ได้กล่าวว่า “ปกติถ้าวัดป่าเป้ามึงงานอะไร ทางสมาคม ฯ ที่วัดกุ้เต้าก็ไม่ค่อยมา เพราะในวัดกุ้เต้าก็วัดกุ้เต้าต่างหาก ส่วนชมรมของวัดป่าเป้าเป็นมูลนิธิ เป็นโยมศิษย์ของเจ้าอาวาส ช่วยงานที่มีคนตาย เวลาจัดงานจำเป็น งานที่ต้องช่วยกันทุก ๆ งานก็เป็นงานสังคม แต่ที่วัดกุ้เต้าเป็นชมรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี หนังสือ มันทนคนละทางกับวัดป่าเป้า เมื่อก่อนคนในชมรมวัดกุ้เต้าเขาเคยมาขอจัดงานที่วัดป่าเป้าตลอด ที่นี้วัดป่าเป้าเปิดโรงเรียนขึ้นมาภายในวัด 2 โรงเรียน พื้นที่มันก็แคบไป เขามาขอเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสก็บอกว่าพื้นที่มันแคบไป ถ้าจัดงานก็ไม่ควรมันกว้าง จัดประเพณีเขาก็ได้ ท่านก็ว่าอย่างนั้น ไม่ต้องเชิญนักร้องมา มันจะมาทะเลาะกัน วัยรุ่นเขาจะตีกัน เจ้าอาวาสว่าอย่างนี้ ชมรมวัดกุ้เต้าก็ไม่ได้จัดที่วัดป่าเป้าอีก เพราะอยากทำใหญ่ ๆ เชิญนักร้องต่าง ๆ มาร่วมงานเราอย่างนี้ ต่อมาทางกลุ่มนี้ก็ไปขอวัดกุ้เต้า วัดกุ้เต้าพื้นที่กว้าง เจ้าอาวาสก็บอกว่าได้เลยตามสบาย เชิญนักร้องมาจะได้มีคนมาร่วมงานมาก ๆ ชมรมภาษาและวัฒนธรรมไตเลยไปทำที่วัดกุ้เต้าเรื่อย ๆ ไม่มาวัดนี้แล้ว เพราะว่าวัดกุ้เต้าทำแล้วก็ได้เงิน คนเข้าชมจ่ายค่าประตูคนละ 50 บาท เงินเขาก็เอาไปเป็นทุนช่วยวัดบ้าง กลุ่มเขาบ้าง มีผลประโยชน์อย่างนี้”

นอกจากนี้แล้ว จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ช่วยเหลืองานวัดป่าเป้าท่านหนึ่ง (สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2555) ก็ได้กล่าวถึงเครือข่ายชาวไทยใหญ่ของแต่ละวัดว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกุ้เต้ากับวัดป่าเปาก็เป็นไปด้วยดี อาจารย์ (เจ้าอาวาส) เขาก็ดีกัน แต่เดี๋ยวนี้นคนไทใหญ่โดยทั่วไปชอบแยกแยะ เช่น ส้างลองวัดกุ้เต้าดีกว่า อย่างวัดนี้ 1. สถานที่มันแคบหน่อย 2. ตำรวจคอยจับใบขับขี่ แต่ที่วัดกุ้เต้าทำเลเขาดี เข้าได้หลายช่องทาง ตำรวจก็เลยไม่รู้จะจับคนที่ไม่มีใบขับขี่ตรงไหน. ส่วนเวลาที่แต่ละวัดจัดงาน บางทีเขาก็เชิญพระไปร่วมงานกัน ตอนที่ทางเจ้าอาวาสวัดป่าเปามีปัญหาที่ชาวบ้านมาขับไล่พระสงฆ์ ทางวัดกุ้เต้าก็มาช่วยร่วมฟังปัญหา

ซึ่งออกข่าวหนังสือพิมพ์เชียงใหม่สำหรับความประทับใจที่มีต่อพระอาจารย์ (เจ้าอาวาสวัดป่าเป้า) ก็คือ ผมคิดว่า ท่านสร้างอะไรไว้ให้กับทางวัดเยอะเหมือนกัน อย่างพวกสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในวัด"

ในส่วนของการความคิดเห็นต่อเครือข่ายชาวไทยใหญ่จากมุมมองของสมาชิกคนหนึ่ง ในสมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่ ในวัดกุเต้า (สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2555) ได้กล่าวว่า "หากทางท่านเจ้าอาวาสวัดป่าเป้าขอให้ไปช่วยงาน ทางเราก็ไป แต่ที่ผ่านมาวัดป่าเป้าไม่ค่อยกระตือรือร้นเหมือนเมื่อก่อนแล้ว ไม่ค่อยมีงานเหมือนเมื่อก่อน... ส่วนสมาชิกในมูลนิธิวัดป่าเป้า ตอนนี้ไม่รู้ว่าเป็นใครบ้าง เพราะเขาตั้งมานานแล้ว ก็เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ... ด้านเครือข่ายต่างถิ่น เวลาทางวัดกุเต้ามีงานเมื่อก่อนทางชมรมก็ติดต่อกับเครือข่ายไทยใหญ่ในอำเภอแม่แตง อำเภอสันกำแพง อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอหางดง ที่มีพระไทใหญ่อยู่ เราก็จะเชิญมา แต่ว่าตอนหลังมา ด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ อย่าง บางทีมันยุ่งยากก็เลยตัด ๆ ไป"

นอกจากนี้แล้ว จากการสัมภาษณ์ประธานชุมชนพัฒนาบ้านกุเต้า (สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2555) ก็ได้กล่าวถึงเครือข่ายของวัดกุเต้าว่า "วัดของเราเครือข่ายเยอะมาก เพราะครูบาไปสร้างวัดไว้หลายที่ เฉพาะตรงฝั่งพม่าก็ 6 วัด ที่จำได้ มั่นทเลย์ เมียวดี เชียงตุงก็มี 2 วัด พระที่เชียงตุงที่มาอยู่วัดนี้ ก็ได้เปรียญ 7 ได้เป็นมหาแล้ว ในเมืองจีนมีอีก 2 วัด ที่บ้านเราที่จากสันกำแพงถึงดอยสะเก็ด ท่านสร้างเป็น 10 และวัดลูกข่าย ผมกะรวม ๆ 30 ที่ ที่มาช่วยกัน เราก็เลยแบ่งเบาแรงคนไปได้ เวลา มีงานใหญ่ ๆ คนรอบนอกมาช่วยกันแต่ละวัดก็มา 5 คน 10 คน ... สำหรับเครือข่ายวัดต่าง ๆ ที่มาช่วยงานวัดกุเต้า ในเมืองเช่น วัดหัวข่วง วัดมณฑียร วัดลุ่มช้างที่อยู่เครือข่ายของครูบา และก็มีวัดโลกโมฬี วัดเชียงโสม ออกไปก็มีสันกำแพง ดอยสะเก็ด ก็เป็นวัดลูกข่ายที่เกี่ยวพันกันหมด สันกำแพงนี่เยอะประมาณ 10 กว่าที่"

อย่างไรก็ตาม การที่แต่ละวัดมีมูลนิธิหรือมีสมาคมภายในวัดของตัวเอง นอกจากจะทำให้มีการแบ่งแยกเครือข่าย และทำให้เกิดการกระจุกตัวของชาวไทยใหญ่ในการช่วยเหลืองานของแต่ละวัดแล้ว ก็ยังทำให้เกิดกรณีการที่ชาวไทยใหญ่บางคนเลือกที่จะไม่สังกัดกลุ่มใด เนื่องด้วยเพราะความเคลือบแคลงใจในส่วนผลประโยชน์จากรายได้ในการจัดงานประเพณีของทางชมรมหรือสมาคม ดังเช่น เด็กหนุ่มชาวไทยใหญ่คนหนึ่ง (สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2555) ที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าวว่า "ช่วงก่อนประมาณปี 2004-2005 (ค.ศ.) ก็ไปช่วยงานที่ชมรม ฯ แต่พอช่วงหลัง ๆ ไม่ได้ไปช่วยเต็มที่ แต่ก็ไปช่วยบ้าง สาเหตุก็เพราะหลายอย่าง งานของตัวเองด้วย และการบริหารจัดการของชมรมฯ เองก็ยังไม่ชัดเจนหลายอย่าง และก็ยังมีข้อค้างคาใจอยากถามทางชมรม อย่างจัดงานเสร็จไม่รู้เป็นอย่างไบบ้าง เช่น การจัดงานปอยปีใหม่ไต่ มีการจัดเก็บ

ค่าผ่านประตู คุณได้เท่าไร คุณชี้แจงอย่างไรกับคนไทใหญ่ด้วยกัน เงินส่วนนี้มาทำอะไรบ้างกับคนไทใหญ่ คุณได้ทำสื่อบอกทุกคนใหม่ในเรื่องค่าใช้จ่าย ที่ผ่านมานั้นไม่ชัดเจน ไม่มีใครชี้แจง อย่างเรื่องชมรม ที่ไปร่วมงานน้อยลงเพราะการบริหารงานไม่ชัดเจน เราไปร่วมงานจะเสียไปด้วย กลัวคนอื่นจะมองว่าเรามีส่วนได้ส่วนเสียหรือเปล่า เลยไม่ค่อยอยากจะไปเกี่ยวข้องกับอะไรที่มันไม่ชัดเจน และเวลาไปร่วมงานก็ไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นวัดไทใหญ่ ถ้าเป็นงานบุญประเพณีต่าง ๆ ที่ไหนก็ไปร่วมตลอด เพราะการทำบุญ ทำที่ไหนก็ได้ คือ เป็นการทำบุญหมด ถึงแม้ว่าจะเป็นวัดไทใหญ่หรือไม่ก็ตาม”

ดังที่กล่าวมา เนื่องด้วยการที่วัดไทใหญ่ในสังคมเมืองมีมติให้ก่อตั้งองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มูลนิธิ ชมรม หรือสมาคม ขึ้นมาภายใต้การดูแลของแต่ละวัด ก็มีผลทำให้กลุ่มก้อนของชาวไทใหญ่ถูกแบ่งแยกเครือข่ายกันไป และทำให้เกิดการกระจุกตัวในการช่วยเหลืองานของแต่ละวัด แต่อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์การแบ่งแยกเครือข่ายในรูปแบบองค์กรต่าง ๆ นี้ ยังไม่มีปรากฏในสังคมชายขอบ เนื่องด้วยวัดไทใหญ่ในสังคมชายขอบ (พื้นที่วิจัย) ยังไม่มีองค์กรใด ๆ ที่อยู่ภายใต้สังกัดของวัด ดังนั้น ในแต่ละปีชาวไทใหญ่ที่อยู่หมู่บ้านใกล้เคียงกันจึงมีการผลัดเปลี่ยนไปช่วยงานบุญใหญ่ที่จัดหมุนเวียนกันในแต่ละชุมชน เช่น ประเพณีปอยส่างลอง ประเพณีปอยเจ้าพาราลงเมือง เป็นต้น

อีกทั้งภายในแต่ละวัดก็มีได้มีองค์กรใด ๆ ที่อยู่ภายใต้สังกัดของวัด งานบุญประเพณีจึงเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือกันระหว่างวัดกับชุมชนต่าง ๆ

3. การต่อรองในการร่วมมือกันจัดประเพณีพิธีกรรม

การมีปฏิสัมพันธ์และเกื้อกูลระหว่างชนชาติพันธุ์ไทใหญ่ด้วยกันนั้นถือเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมของความเป็นไทใหญ่ แต่เนื่องด้วยผลประโยชน์จากการจัดสรรงบประมาณ รวมถึงจากรายได้เงินทำบุญและงานประเพณีต่าง ๆ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างวัดกับผู้คนภายในชุมชนเดียวกัน อีกทั้งยุคสมัยที่วัดมิได้เป็นศูนย์รวมใจดังในอดีต เนื่องจากระบบการศึกษาสมัยใหม่และการประกอบอาชีพภายใต้สภาพทางสังคมเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ผู้คนต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพและเน้นทางวัตถุมากกว่าจิตใจ จึงทำให้วัดไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในการจัดงานบุญประเพณีต่าง ๆ รวมถึงทำให้เกิดการต่อรองในการร่วมมือกันจัดงานบุญระหว่างวัดกับชุมชนด้วยเช่นกัน

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้มิให้เห็นทั้งในสังคมเมืองและในสังคมชายขอบ ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านบางส่วนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการช่วยเหลืองานบุญประเพณีต่าง ๆ ของทางวัด อีกทั้ง การช่วยเหลืองานบุญยังเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบของการจ้างมากขึ้น เมื่อเทียบกับในอดีตที่

ชาวบ้านนั้นมาช่วยงานวัดด้วยความศรัทธาอย่างแท้จริง

ทางด้านสังคมเมืองในกรณีของวัดป่าเป้า จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ภายในวัดรูปหนึ่ง (สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2555) ได้กล่าวถึง ความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัดว่า "ชาวบ้านที่มาช่วยทางวัดไม่มีเลย เมื่อก่อนที่มีกรรมการอยู่ กรรมการไม่สามารถมาช่วยทางวัดด้วย ก็เลยตัดกรรมการทิ้งทั้งหมด 15 คน คือ ผู้ที่จะมาเป็นกรรมการในวัดจะต้องมาช่วยงานของทางวัดทุกครั้งที่มีงาน แต่เขาทำไม่ได้ สรุปก็คือ เวลาทางวัดมีงาน ก็จะเป็นพระบ้าง นักเรียนบ้างมาช่วยงาน แต่ทางชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเหลือเท่าไร อย่างทำจองพาราก็เป็นพระเนรทำ ชาวบ้านไม่ได้มาช่วย ปีที่แล้วทำจองพารา ผมพานักเรียนทำด้วยและพระก็มาช่วยด้วย ชาวบ้านที่มาวัดก็มีในวันศีล (วันพระ) เท่านั้น มาฟังธรรม แต่ที่มาช่วยงานวัดไม่ค่อยมี ส่วนที่ต้องจ้างก็มีบ้าง เวลาทางวัดจัดงานก็ต้องจ้างตำรวจและจราจรมาช่วยดูแลในเรื่องความสงบและความปลอดภัยบนท้องถนน แต่ในเรื่องจัดสถานที่พระเนรทำเองหมด"

นอกจากนี้ ประธานชุมชนบ้านป่าเป้า (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555) ก็ได้กล่าวถึง ความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัดป่าเป้าว่า "ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าไร เพราะบริเวณบ้านป่าเป้า มีวัดหลายวัด ฟากทางนี้ก็ไปวัดชัยศรีภูมิ ฟากทางโน้นก็ไปวัดเชียงยืน มีแถวข้างหลังเค็นมีไม่กี่หลังที่ไปวัดป่าเป้า เมื่อก่อนนั้นคนไปวัดเยอะ แต่คนรุ่นเก่ามันตายไปหมด เมื่อก่อนก็มีแต่ผู้สูงอายุ ตายไปหมดแล้ว คนหนุ่ม ๆ ก็ไม่ค่อยไปวัดกัน ปกติเขาก็ไม่ไปกัน"

ในส่วนของวัดกุฎีเต้า จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกุฎีเต้า (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2555) ได้กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในช่วยเหลืองานวัดว่า "ปัจจุบันนี้น้อยลง พุทธกิจ ๆ มันก็ไปตามสมัยใหม่ คนแต่ก่อนนี้ศรัทธาอยู่วัด เพราะว่าการกิจกรรมอย่างอื่นมันก็ไม่มี เดี่ยวนี้ญาติพี่น้อง มันยังไม่เดินถึงกันแล้ว จะอะไรกับชาวบ้าน ลูกพี่ลูกน้อง จะไม่รู้จักกันอยู่แล้ว ชาวบ้านเดียวกันไม่มีความหมาย มันทำงานอยู่ที่อื่น เวลามีงาน ญาติจากบ้านก็มางานมัน ชาวบ้านไม่ได้มา คนแต่ก่อนไม่ค่อยได้ไปไหน จะไปแต่งงานใครก็แค่เดินข้ามทุ่ง กิจกรรมทุกอย่างมันอยู่ที่บ้านที่วัด ใครที่ไม่ค่อยเข้าวัดก็จะโดนติเตียน ส่วนชาวบ้านที่มาช่วยงานของวัดใน ปัจจุบันมีบ้างที่เปลี่ยนไปเป็นแบบใหม่ คือเป็นเครื่องมือของนักการเมือง พอนักการเมืองเข้ามา ก็มีหัวคะแนน ไม่ได้ทำด้วยใจจริงอย่างสมัยเก่า"

นอกจากนี้แล้ว จากการสัมภาษณ์ประธานชุมชนพัฒนาบ้านกุฎีเต้า (สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2555) ได้กล่าวถึง ความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัดกุฎีเต้าว่า "ปัจจุบันยังดีอยู่ ถ้าคนดั้งเดิมของที่นี่ยังเข้ามาทำกิจกรรมอะไรอยู่ อย่างวันนี้ก็มาช่วยกันทำกับข้าวงานศพเด็กในหมู่บ้านหน้าวัด... นอกจากรุ่นผู้ใหญ่แล้ว รุ่นใหม่ ๆ ที่มาช่วยวัดก็พอมีบ้าง แต่ต้องเป็นวันเสาร์-อาทิตย์"

หรือ วันหยุดสำคัญ เพราะวันธรรมดาเขาต้องไปเรียนไปทำงาน... ส่วนที่ต้องจ้างมาช่วยงานวัดนั้น ไม่มีเลย ล้างจานนี้ก็ช่วยกัน ไม่มีจ้าง แต่ตำรวจที่มารักษาความปลอดภัยต้องจ้าง ขอกำลังแต่ต้องมีค่าตอบแทน อย่างน้อยก็เป็นเบี้ยเลี้ยง อย่าง 4 โมงเย็นถึงเที่ยงคืน ถ้าชั้นประทวนก็ 400 แล้ว สัญญาบัตร 500 บาท มันต้องจ่ายเป็นธรรมเนียมอยู่แล้ว งานของไทใหญ่มีเยอะ มีงานบุญประจำ เราต้องขอกำลัง 20-30 คน งานล้างล้างนี่ค่าตำรวจหมดประมาณ 20,000 กว่าบาท เฉพาะรักษาการ คืนหนึ่ง 10 กว่านาย ไม่งั้นเขาไม่อยู่ คนชนิดที่ว่าไม่ต้องเดินกันแล้ว ไหลเอาเบี้ยดเลี้ยงกัน"

การที่ทางวัดป่าเป้าและวัดกุเต้าจำเป็นต้องจ้างตำรวจมาช่วยดูแลงานบุญสำคัญของวัด เช่น งานปอยล้างล้าง และงานปอยปีใหม่นั้น ก็เนื่องจากในงานบุญดังกล่าวของแต่ละปีมีชาวไทใหญ่เข้ามาร่วมงานจำนวนมากและบ้างก็เมาเผลอทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้นทางวัดจึงต้องอาศัยกำลังตำรวจในการควบคุมสถานการณ์เพื่อให้เป็นไปอย่างสงบเรียบร้อย

ทางด้านสังคมชายขอบในกรณีของวัดนาหวาย จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดนาหวาย (สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2555) ได้กล่าวถึง ความช่วยเหลือของชุมชนที่มีต่อวัดว่า "ชาวบ้านที่มาช่วยงานวัดส่วนมากเป็นไทใหญ่ เพราะวัฒนธรรมประเพณีก็จะเน้นไปทางไทใหญ่ คนเมืองเขาไม่ค่อยสนใจ ณ ปัจจุบันนี้คนเมืองกับคนไทใหญ่ในหมู่บ้านยังไม่ค่อยเข้ากัน อาตมา ยังคิดว่า งานปราสาทปีหน้า ถ้าหมู่บ้านคนไทใหญ่ที่อยู่ที่นี่ เราสามัคคีกัน วัดก็จะจัดแข่งปอยแข่งล้างล้าง (ปราสาทพระหรือจองพารา) ในตำบลเมืองนะของเรา... สำหรับงานบุญในหมู่บ้าน ส่วนที่จ้างก็มีอยู่ บางอย่างก็ต้องจ้าง เดียวนี้นะ อย่างเช่นล้างล้าง แต่ก่อนนี้ล้างล้างช่วยกัน เดียวนี้ต้องจ้าง อีกหน่อย คนมาฟังลิเก (ฟังธรรม) ก็ต้องได้จ้าง คนจะเดินไปส่งศพไม่ได้แล้ว ต้องนั่งรถกระบะ อีกหน่อยคนลากศพนี่ก็ต้องได้จ้าง บ้านเราก็เริ่มจะจ้างกันมาละ งานศพไม่มีใครล้างถ้วย ก็จ้างคนล้างถ้วย เงินเข้ามาเป็นใหญ่ ที่จะไม่ได้จ้างคือ บังคับ พ่อหลวงต้องบังคับให้มา ถ้าไม่มาจะปรับเงิน 500 บาท 100 บาท อย่างนี้ก็มา กลัวได้ปรับ ถ้าไม่บังคับก็ใครจะไปก็ไปไม่มีใครมาว่าอะไร ถ้าว่า "วันนี้มีงานที่วัด พัฒนาวัด คนละ 150" มากันเยอะเลย มาก่อนเวลาด้วยซ้ำ อาตมาเคยทำ ตอนทำกุฏิจองโต ขอหมวดละ 30 คน มาช่วยผสมปูน ผสมทราย ประกาศแล้ว ประกาศอีก มา 4-5 คน ไม่พอ กำลังไม่มี ก็ประกาศเสียงตามสาย "วันนี้ ไปทำงานที่วัด รายวัน วันละ 150 มาเลย ทั้งแก ทั้งหนุ่ม ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย มาก่อนเวลา ปากฎว่า มาเยอะเกินไป ก็ต้องประกาศใหม่ว่า วันนี้หมวดไหนมา เช่น หมวด 1 มา 30 คน คนละ 150 งานเสร็จเลย เทพื้นเสร็จเลย แค่ 7 วัน ถ้าเราขอไม่เสร็จหรอก ส่วนสาเหตุที่ต้องมีการจ้างก็คือ คนไทใหญ่เขาอพยพเข้ามาไม่มีที่อยู่กิน เงินทองก็ไม่มีก็จำเป็นต้องหาเงิน เวลาให้เป็นเงินเป็นทอง อย่างน้อย

หาหน่อไม้มาขายก็ได้ตั้งแล้ว มาถางหญ้าให้คนรวย เขาก็ได้ตั้งแล้ว แล้วเราขอเขาฟรี ๆ เวลาเสียไปทั้งวันแล้วไม่ได้อะไร เพราะฉะนั้นก็ต้องให้เขาบ้าง อย่างมาถางหญ้าในวัด ถ้าขอไม่มีเวลา แต่ถ้าฉันจ้างจะทำให้ ไปรับจ้างโนนเสร็จมานี้ได้เงินแล้ว เสร็จจากที่อื่นมาต่ออีก ได้ 2 ต่อ บางคนทำอย่างนั้น เดี๋ยวนี้มันอย่างว่าเศรษฐกิจไม่ดี อาหารการกิน สิ่งแวดล้อม หลายอย่าง”

จากการสัมภาษณ์อดีตพ่อหลวงบ้านนาหวาย (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2555) ได้กล่าวถึงความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัดนาหวายว่า “งานประเพณีของคนเมืองไม่ค่อยจะมีส่วนมากเป็นงานของพวกไทใหญ่ทั้งนั้น ส่วนการให้ความร่วมมือ คนไทใหญ่จะให้ความร่วมมือดีกว่าคนเมือง เพราะว่าคนเมืองเขาเป็นคนไทย 100% ทำอะไรก็ได้ จะทำได้ ไม่ทำก็ได้ คนไทใหญ่นี้เขาขี้เกรงใจ เกรงใจอยากจะช่วยงานช่วยการในหมู่บ้านให้ดี ๆ”

ในส่วนของวัดเวฬุวันซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านเมืองนะ จากการสัมภาษณ์อดีตเจ้าอาวาสวัดเวฬุวัน (สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2555) ได้กล่าวถึงความร่วมมือของชุมชนในการช่วยเหลืองานที่วัดว่า “ปัจจุบันชุมชนยังคงร่วมมือกับวัดที่อยู่ หากมีงานบุญก็จะมาช่วยกัน แต่ที่จ้างก็มีอยู่บ้าง เช่น จ้างมาดูแลเรื่องความสงบเรียบร้อยภายในงาน”

นอกจากนี้ พ่อหลวงบ้านเมืองนะ (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2555) ยังได้กล่าวถึงความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัดเวฬุวันว่า “ถ้าเป็นงานอื่นที่ไม่ใช่ปอยส้างลองก็ไม่มีจ้างเลย แต่ปอยส้างลองนี่งานมันเยอะ ทำ 5-7 วัน คนที่เขาทำอาหาร เตรียมเครื่องดื่มก็ต้องมาให้เขาทำไปเลย เหมาะเฉพาะค่าแรง แต่ข้าวของต่าง ๆ เป็นของกองกลาง... ส่วนการไปร่วมงานของคนในหมู่บ้าน เมื่อก่อนนี่ถ้าเป็นวันพระ พวกคนที่นับถือเจ้าเมือง เขาถือกันว่าไม่ให้ไปทำงาน แต่ยุคสมัยนี้อะไรเขาก็ห้ามไม่ได้แล้ว มันเปลี่ยนแปลงไป งานเก็บเกี่ยวพืชผล เช่น ข้าวโพดหวาน มะเขือเข้ามาเขาก็ต้องไปทำงาน แต่พวกที่เขาไม่ได้ทำเกษตรเชิงบังคับ เขาก็ยังไปร่วมงาน ยังนับถืออยู่ วันพระ 8 ค่ำ 15 ค่ำ เขาก็ไม่ไปทำงาน แต่คนที่ดินร่นต้องรับเขามาข้าวโพดหวาน มะเขือ ยังไงก็ต้องทำ ไม่ทำก็ไม่ได้แล้ว วันนี้ให้เก็บ พรุ้งนี้ถ้าแก่เกินไป เขาก็ไม่เอา มันก็จำเป็น”

แม้ว่าปัจจุบันความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัดไทใหญ่ในสังคมเมืองและสังคมชายขอบยังมีให้เห็นอยู่บ้างก็ตาม แต่จากความสัมภาษณ์ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หากเทียบกับอดีตแล้วความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัดในปัจจุบันเริ่มลดน้อยถอยลง อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผลประโยชน์ที่เข้ามาในงานบุญและความขัดแย้งกันภายในชุมชน รวมถึงสภาพเศรษฐกิจที่ผู้คนต้องใช้จ่ายเงินเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีพและระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่ทำให้ผู้คนห่างเหินจากวัดมากขึ้น ซึ่งผลสืบเนื่องที่ตามมาก็คือ ทำให้เกิดการต่อรองในการร่วมมือช่วยเหลืองานบุญของวัด และบ้างก็เปลี่ยนไปเป็นรูปแบบของการจ้าง อีกทั้งเมื่อพื้นที่งานบุญของวัดแปรรูปไปปรับใช้

การเมือง การช่วยเหลืองานวัดของชาวบ้านบางส่วนจึงกลายเป็นเรื่องของผลประโยชน์มากกว่า
ความศรัทธาดังเช่นในอดีต

ผลของการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอก

ผลของการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอกของชาวไทยใหญ่
มีทั้งผลต่อสังคมไทยและผลต่อตัวชาวไทยใหญ่เอง ซึ่งจะกล่าวถึงในแต่ละประเด็นดังนี้

1. ผลของการปรับเปลี่ยนที่มีต่อสังคมไทย

ผลของการปรับเปลี่ยนที่มีต่อสังคมไทยที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ 1. ทำให้เกิดองค์กร
ต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชาวไทยใหญ่ 2. ทำให้เกิดองค์ความรู้และ
จุดประกายให้เกิดงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่เพิ่มขึ้น

1.1 ทำให้เกิดองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับ ชาวไทยใหญ่

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ที่มีการอพยพครั้ง
ใหญ่เพื่อหนีภัยสงครามเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ทำให้มีชาวไทยใหญ่ตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ
การงานในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีชายแดนติดกับรัฐฉาน
และเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่นภาคเหนือ
เมื่อความจำเป็นในการพึ่งพาแรงงานเพื่อช่วยขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในจังหวัดเชียงใหม่มีมากขึ้น
จำนวนชาวไทยใหญ่ที่เข้ามาเป็นแรงงานทั่วไปจึงมีเพิ่มขึ้นในทุกปี ซึ่งทำให้เกิดการรวมตัวกันขึ้น
เป็นกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ของชาวไทยใหญ่ที่ร่วมกันเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ทางสังคม ใน
ปัจจุบันกลุ่มองค์กรของชาวไทยใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ก็มีด้วยกันหลายองค์กร ซึ่งแต่ละองค์กร
ก็มีเป้าหมายการทำงานที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างมีดังนี้

ด้านศิลปวัฒนธรรม

ตัวอย่างองค์กรของชาวไทยใหญ่ทางด้านนี้ ก็คือ สมาคมการศึกษาและวัฒนธรรม
ไทยใหญ่ ซึ่งเป็นองค์กรที่เน้นการจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมไทยใหญ่ และเนื่องด้วยองค์กรนี้
มีสำนักงานอยู่ภายในวัดภูเต้า ดังนั้นจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยเผยแพร่วัฒนธรรม
ประเพณีของชาวไทยใหญ่ให้คนไทยได้รับรู้กันอย่างกว้างขวางขึ้น และมีส่วนทำให้ชาวไทยหลาย
คนปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อชาวไทยใหญ่ไปในทิศทางที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน ดังที่ สมปอง ไตตุ้มแก่น
หนึ่งในสมาชิกอาวุโสในสมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่ (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2557)
ได้กล่าวว่า "สมาคมฯ มีส่วนอย่างมากในการปรับทัศนคติคนไทยที่มีต่อชาวไทยใหญ่ เพราะว่าทาง

สมาคม ฯ ไทใหญ่วัดกู่เต้าเผยแพร่กิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ จึงทำให้ในปัจจุบันคนไทยมองว่าชาวไทใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ มีวัฒนธรรม และเป็นคนที่มิกลุ่มก้อน ซึ่งก่อนหน้านี้คนไทยอาจมองในแง่ลบมากกว่า เช่น เด็กวัยรุ่นชาวไทใหญ่ชอบตีกัน เพราะไม่ได้เรียนหนังสือ มาจากป่าเขา ไม่มีความรู้ แต่พอมีสมาคม ฯ ไทใหญ่ขึ้นมา เวลาจัดงานที่ไหนชาวไทใหญ่ก็จะไปร่วม เช่น งาน 12 สิงหาคมหาราชินี 5 ธันวาคมหาราช ปอยส่างลอง ปอยปีใหม่ไต เขาก็เห็นความดีตรงนี้ พอคนไทยรู้จักไทใหญ่มากขึ้น ก็มีทัศนคติที่ดีขึ้น"

นอกจากความเคลื่อนไหวของสมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่จะทำให้คนไทยได้รู้จักวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทใหญ่มากขึ้นและมีทัศนคติที่ดีกับชาวไทใหญ่แล้ว การที่สมาคม ฯ ได้นำเอาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างไทใหญ่กับไทยมาจัดแสดงในรูปแบบนิทรรศการในงานปอยปีใหม่ไตที่วัดกู่เต้า ก็ทำให้คนไทยเข้าใจไทใหญ่ในฐานะที่มีความเกี่ยวพันกันทางชาติพันธุ์กับคนไทยมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ด้านการศึกษา

ตัวอย่างองค์กรของชาวไทใหญ่ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาก็คือ มูลนิธิห้องเรียนความคิด (Thinking classroom foundation) ซึ่งมีศูนย์การเรียนรู้ของผู้อพยพ (Migrant learning center) อยู่ภายใต้มูลนิธิดังกล่าวนี้ มูลนิธิห้องเรียนความคิดได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้ดำเนินการ ณ วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2551 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1. สนับสนุนการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส อบรมส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพและด้านพื้นฐานจำเป็น เช่น ภาษา คอมพิวเตอร์ พัฒนาบุคลากรทางด้านการศึกษา 2. ตั้งสถานศึกษาระดับอนุบาลและประถมให้แก่ผู้ด้อยโอกาส 3. ส่งเสริมงานวัฒนธรรม 4. ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ และ 5. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะเห็นว่าการดำเนินงานของมูลนิธินี้เน้นการเรียนการสอนทางด้านภาษาและคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งจะเน้นไปที่ชาวไทใหญ่รวมถึงชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้ จากการสัมภาษณ์คุณสมปอง ไตตุมแก่น ในฐานะอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการทำงานของมูลนิธิห้องเรียนความคิด (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2557) ซึ่งได้กล่าวว่า "ปัจจุบันทางมูลนิธิได้เปิดสอนทางด้านภาษาและคอมพิวเตอร์ ซึ่งภาษาที่สอนได้แก่ ภาษาไทย พม่า อังกฤษ จีน และไทใหญ่ เป้าหมายหลักขององค์กรนี้คือ เพื่อให้ชาวไทใหญ่และกลุ่มผู้ใช้แรงงานได้เรียนรู้ภาษาและมีความสะดวกในการสื่อสารกับเจ้านายและในการใช้ชีวิตประจำวัน ถ้าจะเรียนต่อหรือทำงานก็มีโอกาสง่ายขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ได้ในอนาคตทั้งในประเทศไทยและในบ้านเกิด... ทางด้านผู้เรียนส่วนมาก 98% เป็นไทใหญ่ อีกประมาณ 2% เป็นพม่า คะฉิ่น ลหู่ ส่วนค่าเรียนก็เพียงภาคเรียนละ 200 บาท ซึ่งใช้เวลาเรียน 2 เดือน แบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้ากับช่วงเย็น แต่ส่วนมากผู้เรียนเลือกเรียนตอนเย็นมากกว่า เพราะเป็นเวลาเลิกงาน"

ทางด้านประโยชน์ต่อสังคมและผลสำเร็จของมูลนิธินี้ คุณสมปอง ไตคุมแก่น (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2557) กล่าวว่า "มูลนิธินี้ให้ประโยชน์ต่อสังคมอยู่มากโดยเฉพาะด้านการศึกษา อาจารย์เก่งห่วย (ประธานมูลนิธิห้องเรียนความคิด) ท่านเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียน ไม่เลือกชนชาติ ไม่เลือกศาสนา ต้องการให้ผู้ที่มาเรียนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์และพัฒนาสังคมต่อไป และถ้าดูจากจำนวนผู้ที่มาเรียนนับตั้งแต่ตั้งมูลนิธิในปี ค.ศ. 2005 เป็นต้นมา ก็ถือว่ามูลนิธิประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทางด้านการศึกษา"

จากความสัมภาษณ์ดังกล่าวและจากการสังเกตการณ์การเรียนการสอนภายในมูลนิธิห้องเรียนความคิดพบว่า มีผู้เรียนชาวไทใหญ่จำนวนมากที่เข้ามาเรียนภาษาภายในมูลนิธินี้ และวิชาที่นักเรียนให้ความสนใจเรียนมากที่สุดก็คือ วิชาภาษาไทย ทั้งนี้เนื่องจากชาวไทใหญ่เห็นว่าจำเป็นต้องเรียนรู้ไว้เพื่อใช้ในการสื่อสารทั้งในที่ทำงานและในการใช้ชีวิตประจำวัน

ด้านสิทธิของแรงงานข้ามชาติ

ตัวอย่างองค์กรของชาวไทใหญ่ที่ให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิของแรงงานข้ามชาติก็คือ มูลนิธิ MAP (Migrant Assistance Program) ปัจจุบันด้วยความเจริญทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ที่ต้องการแรงงานโดยเฉพาะในภาคบริการและก่อสร้างที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้แรงงานไทใหญ่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของเชียงใหม่ก้าวไปอย่างต่อเนื่อง และเมื่อกลุ่มแรงงานชาวไทใหญ่ที่มีเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดกลุ่มองค์กรมูลนิธิ MAP ขึ้นมา ซึ่งมีเป้าหมายในการช่วยเหลือด้านสิทธิให้แก่แรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะชาวไทใหญ่ รวมถึงประชาชนจากประเทศพม่าที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม้ามักประสบกับความยากลำบากในการทำงานในประเทศไทย เช่น การถูกจับกุมและถูกส่งกลับ สถานภาพทำงานที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุและนายจ้างไม่ดูแลเรื่องความปลอดภัยของแรงงาน การจ่ายค่าแรงที่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่แรงงานข้ามชาติมักประสบ ดังนั้นมูลนิธิ MAP จึงก่อตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่แรงงานข้ามชาติควรจะได้รับ รวมถึงการป้องกันการเอาเปรียบจากนายจ้าง

มูลนิธิ MAP ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2539 โดยปัจจุบันมีสำนักงานอยู่ใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดตาก โดยมีเป้าหมายคือ การเสริมความเข้มแข็งและความมั่นใจของ

ชุมชนแรงงานข้ามชาติให้รู้สิทธิของตนเอง อีกทั้งมีพื้นที่แสดงความคิดเห็นรวมไปถึงสามารถเรียกร้องเพื่อให้นโยบายมีความยุติธรรม (มูลนิธิ MAP, ม.ป.ป.)

ปัจจุบันมูลนิธิ MAP ได้จัดดำเนินโครงการอีกหลายโครงการ ได้แก่ 1. โครงการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างทั่วถึง ซึ่งทำงานกับผู้หญิงและครอบครัวแรงงานข้ามชาติ 2. โครงการสื่อ ทำหน้าที่จัดหาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการย้ายถิ่น การจดทะเบียนบัตรอนุญาตทำงาน เอกสารประจำตัวบุคคล กฎหมาย สุขภาพ เด็ก ผู้หญิง อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานที่ทำงานให้แก่แรงงานข้ามชาติ 3. โครงการสิทธิแรงงาน ทำหน้าที่ดำเนินโครงการเพื่อยกระดับสภาพการทำงานและค่าจ้างสำหรับแรงงานข้ามชาติ และ 4. โครงการสุขภาพและการสร้างเสริมศักยภาพชุมชน ทำหน้าที่เพิ่มการเข้าถึงข้อมูล การป้องกัน และการดูแลสุขภาพ

จากการสัมภาษณ์คุณจุฑามณี อาริยะ ผู้จัดการวิทยุชุมชนในโครงการสื่อของมูลนิธิ MAP (สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2557) ซึ่งได้กล่าวถึงผลสำเร็จในการทำงานของมูลนิธิ MAP ว่า "ตั้งแต่ที่ทำงานมาปี ค.ศ. 2008 ก็เห็นว่าแรงงานเข้าถึงข้อมูลมากขึ้น จากที่เปรียบเทียบแต่ก่อนที่แรงงานก็ไม่รู้เรื่องอะไร แต่ตอนนี้เขาก็รู้เรื่องสิทธิต่าง ๆ และเรื่องหนังสือเดินทาง และถ้าถูกละเมิดเขาควรจะทำอย่างไร โดยไม่เป็นฝ่ายที่ถูกกระทำอย่างเดียว คือ เราช่วยเสริมให้แรงงานเกิดความเข้มแข็งมากขึ้น ผลสำเร็จโดยสรุปก็คือ 1. เขาก็รู้สิทธิของเขามากขึ้นถ้าเทียบกับแต่ก่อน 2. องค์กรของรัฐก็เริ่มเปิดใจ ทำงานร่วมกับเรามากขึ้น และเราเองก็ทำงานราบรื่นขึ้น 3. ทางมูลนิธิมีเครือข่ายมากขึ้น และตัวแรงงานก็รับบทบาทของมูลนิธิ MAP มากขึ้น"

นอกจากนี้แล้ว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ของโครงการยังมีส่วนปรับทัศนคติของคนไทยที่มีต่อชาวไทใหญ่อย่างมาก เพราะว่าการที่มูลนิธิประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางวิทยุและสื่อในรูปแบบเอกสาร นอกจากจะทำให้คนไทใหญ่รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ แล้ว คนไทยก็ยังรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชาวไทใหญ่ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่องของบทบาทด้านแรงงานหลักของสังคมไทย ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบันแรงงานไทใหญ่มีส่วนสำคัญอย่างมาก เพราะว่างานรับจ้างทั่วไปคนไทยก็มักไม่ทำกัน ซึ่งการรับรู้ข่าวสารบทบาทความสำคัญของไทใหญ่เหล่านี้ก็เป็นการลดช่องว่างทางทัศนคติคนไทยที่มีต่อชาวไทใหญ่ด้วยเช่นกัน (จุฑามณี อาริยะ, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2557)

มูลนิธิ MAP นอกจากจะช่วยดูแลในเรื่องสิทธิของแรงงานข้ามชาติแล้ว ปัจจุบันทางมูลนิธิก็ยังทำงานร่วมกับสมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้คุณแสงเมือง มังกร ประธานสมาคมดังกล่าว ก็ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของมูลนิธิ MAP อีกทั้งยังเป็นนายสถานีของวิทยุชุมชนในโครงการสื่อของมูลนิธิ MAP ซึ่งให้ความรู้และกิจกรรมทางด้านสิทธิของแรงงาน

ข้ามชาติ รวมถึงช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ให้ทั้งชาวไทใหญ่และชาวไทยได้รับรู้กันอย่างทั่วถึง

ด้านสิทธิของสตรีและเด็ก

ตัวอย่างองค์กรของชาวไทใหญ่ที่ให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กไทใหญ่ก็คือ มูลนิธิ SWAN (Shan Women's Action Network) มูลินิธีนี้เป็นเครือข่ายของผู้หญิงในรัฐฉานและในประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 1999 ซึ่งทำงานเกี่ยวกับสิทธิความเท่าเทียมและความยุติธรรมในกลุ่มผู้หญิงไทใหญ่ที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศพม่าผ่านการดำเนินงานในชุมชน งานวิจัย และการรณรงค์ทางกฎหมาย SWAN เป็นกลุ่มสมาชิกในองค์กร "สมาคมสตรีของพม่า" The Women's League of Burma (WLB) ซึ่งประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายสตรี 12 กลุ่มจากประเทศพม่า (มูลินิธี SWAN, ม.ป.ป.)

เป้าหมายของ SWAN มีดังนี้ 1. ส่งเสริมสิทธิของสตรีและเด็ก 2. ต่อต้านการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และการใช้ความรุนแรงกับสตรีและเด็ก 3. ทำงานเพื่อสันติภาพและเสรีภาพ 4. เพิ่มความเข้มแข็งให้สตรีเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น 5. เพิ่มความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาระงานของ SWAN มีดังนี้ 1. จัดการฝึกอบรมด้านความเป็นผู้นำ วิธีการทำสื่อเอกสาร และสิทธิมนุษยชน 2. นำเสนอโครงการฝึกงานเพื่อสตรีไทใหญ่ในการสร้างศักยภาพเกี่ยวกับการดำเนินโครงการพื้นฐานให้แก่ชุมชนตามแนวชายแดนและในรัฐฉาน และ 3. จัดดำเนินงานและส่งเสริมการประชุมแลกเปลี่ยนทัศนะทางด้านสตรีใน 6 พื้นที่ของชายแดนไทยกับรัฐฉาน

นอกจากนี้แล้ว ทางมูลินิธี SWAN ยังได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ อีกหลายโครงการ ได้แก่ โครงการช่วยเหลือในเหตุการณ์ฉุกเฉิน ดำเนินงานดังนี้ 1. จัดให้มีศูนย์ฉุกเฉินเพื่อสตรี 2 แห่ง 2. จัดเตรียมความช่วยเหลือฉุกเฉินแก่สตรีและเด็กที่อพยพในเหตุการณ์ฉุกเฉิน (จัดหาบริการทางสุขภาพ เสื้อผ้า และอาหาร) 3. สร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่น ๆ ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินต่าง ๆ และ 4. จัดทำงานด้านหัตถกรรม และการฝึกฝนทางวิชาชีพด้านต่าง ๆ

โครงการด้านการศึกษา ดำเนินงานดังนี้ 1. ดำเนินงานใน 16 โรงเรียน (จัดให้มีโรงเรียน 9 แห่ง เพื่อเพิ่มทักษะในการอ่านออกเขียนได้ และจัดให้มีสถานที่เลี้ยงเด็กอีก 7 แห่ง) ด้วยความร่วมมือกันของชุมชนชาวไทใหญ่ที่อยู่ตามชายแดนไทย-รัฐฉาน 2. จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนภาษาไทใหญ่ และ 3. จัดให้มีการฝึกอบรม และการประชุมเครือข่ายครูผู้สอน

โครงการเพื่อสุขภาพ ดำเนินงานดังนี้ 1. จัดให้มีศูนย์สุขภาพชุมชน 3 แห่ง เพื่อผู้อพยพและผู้ย้ายถิ่นในชายแดนไทย-รัฐฉาน 2. จัดให้มีการดูแลสุขภาพพื้นฐาน รวมถึงการดูแลแม่และเด็กในชุมชนดังกล่าว และ 3. เพิ่มความตระหนักรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพทางด้านการสืบพันธุ์ และ HIV/ AIDS

ดังที่กล่าวมาผลของการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอก นอกจากจะมีผลต่อสังคมไทยในด้านทำให้เกิดองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือชาวไทใหญ่ซึ่งเป็นแรงงานสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่แล้วองค์กรเหล่านี้ยังมีส่วนช่วยทำให้คนไทยได้ตระหนักรู้ถึงบทบาทของชาวไทใหญ่ในฐานะของกลุ่มแรงงานหลักของไทย นอกจากนี้แล้วองค์กรเหล่านี้ยังช่วยเผยแพร่ข้อมูลทางด้านกิจกรรมรวมถึงวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ให้เป็นที่รับรู้กันอย่างทั่วถึง ซึ่งช่วยปรับทัศนคติของคนไทยที่มีต่อชาวไทใหญ่ไปในแง่บวกมากขึ้น และทำให้คนไทยได้ทราบว่าไทใหญ่เป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ทั้งยังมีเชื้อสายที่ใกล้ชิดทางชาติพันธุ์กับคนไทยอย่างมากด้วยเช่นกัน

1.2 ทำให้เกิดองค์ความรู้และจุดประกายให้เกิดงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เพิ่มขึ้น การเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวไทใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ใหม่ในการเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ตัวเองผ่านทางประเพณีพิธีกรรม หรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่เพื่อเรียกร้องสิทธิที่ชาวไทใหญ่ควรจะได้รับในสังคมไทย ล้วนมีส่วนทำให้ผู้คนโดยทั่วไปรวมถึงนักวิชาการในสังคมไทยหันมาสนใจและศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ในมุมมองต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ด้วยความโดดเด่นของชาวไทใหญ่ที่มีวัฒนธรรม ภาษา และชาติพันธุ์ที่ใกล้ชิดกับคนไทย อีกทั้งความศรัทธาในพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ชาวไทใหญ่จึงดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างสันติ และการเคลื่อนไหวของในการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันของชาวไทใหญ่ที่มีมากขึ้น ประกอบกับองค์กรต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ตลอดเวลา ก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้คนไทยได้รู้เรื่องราวของชาวไทใหญ่มากขึ้น และจุดประกายให้เกิดงานวิจัยและองค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในสาขาต่าง ๆ เช่น ภาษา วรรณกรรม สังคม ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้การเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูล และงานวิจัยไทใหญ่ต่าง ๆ ก็มีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับจากการอพยพหนีภัยสงครามครั้งใหญ่เข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา

ตัวอย่างงานศึกษาวิจัยและข้อมูลความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่แขนงต่าง ๆ ที่พิมพ์เผยแพร่ในสังคมไทย มีดังนี้

งานทางด้านภาษา

1. เรณู วิชาศิลป์ (บรรณาธิการ) ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2546) "ไทใหญ่ รู้ลึก-อ่านลาย"

2. เรณู วิชาศิลป์ (2547) "ภาษาไทใหญ่ (ลึกไท – ความไต่)"

3. พรณิดา ชันธพัทธ์ (2548) "การศึกษาคำประสมในภาษาไทใหญ่"

บทความทางภาษา

4. ชาย คำเมือง (2545) "อักษรไทใหญ่ และพัฒนาการของอักษรไทใหญ่ในพม่า" ใน สรวิดี อ่องสกุล และ โยชัยิก มาชูฮารา (บก.) ใน การศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

5. นันทริยา สาเอี่ยม (2545) "ศัพท์น่ารู้ในภาษาไทใหญ่" ใน นิตยสารไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฉบับที่ 5 เดือนกรกฎาคม

6. นันทริยา สาเอี่ยม (2554) "หน้า" ของคนไทใหญ่" ใน มนธิรา ราโท (บรรณาธิการ), อัตลักษณ์ไทใหญ่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง

งานทางด้านวรรณกรรม

1. จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ (2547) "สตรีราชสำนักไทใหญ่ในเรื่องเล่าของนักเขียนสตรีร่วมสมัย : การศึกษาบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว"

2. นันทริยา สาเอี่ยม (2554) "การศึกษาภาษิตภาษาไทใหญ่ : รายงานการวิจัย"

3. พรณิดา ชันธพัทธ์ (2553) "คุณค่าของภาษิตที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ : รายงานผลการวิจัย"

4. ยอดไต่, ซี.เค. (2544) "สังคมวัฒนธรรมไท : จากสุภาษิตคำพังเพยและเพลงพื้นบ้านไท (ไทใหญ่)"

5. เรณู วิชาศิลป์ (2550) "พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่"

6. เรณู วิชาศิลป์ (2548) "การศึกษาอักษรและเอกสารโบราณของไทย" (อักษรธรรมล้านนา อักษรธรรมอีสาน/ ธรรมลาว ไทจีน ไทใหญ่ ไทอาหม ไทเหนือ ไทลื้อ ไทดำ)

บทความทางด้านวรรณกรรม

7. เรณู วิชาศิลป์ (2541) "ข้อสังเกตบางประการจากตำราโหราศาสตร์ของไทย-ไทย" ใน ไท ; TAI

งานทางด้านสังคม ประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยา

1. กัญญา ลีลาชัย (2544) "ประวัติศาสตร์ชนชาติไท"

2. ขจิตถัย บุรุษพัฒน์ (2540) "ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า"
3. จำลอง ทองดี (2538) "แผ่นดินไทใหญ่ : เรื่องราวและสารคดีแห่งชีวิตจริง"
4. ฉลาดชาย รมิตานนท์, วิระดา สมสวัสดิ์ และเรณู วิชาศิลป์ (2541) "ไท ; TAI"
5. เดชา เตียงเกตุ (2536) "ตำนานคนไต"
6. นราธิปประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ (2526) "พงศาวดารไทใหญ่"
7. นันทสิงห์ (สมปอง ไตตุ่มแก่น และฉัตรทิพย์ นาถสุภา แปลจากภาษาไทใหญ่) (2540) "ประวัติศาสตร์ไทใหญ่"
8. บรรจบ พันธุเมธา (2526) "กาเลหม่านไตในรัฐชาน"
9. บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2503) "คนไทยในพม่า"
10. ปรีชา อ่องคำ (2554) "ปัญหาในการเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติของแรงงานไทใหญ่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่"
11. ปณิธิ อมาตยกุล (2547) "การย้ายถิ่นของชาวไทใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่"
12. ปราณี ศิริธร (2528) "เหนือแคว้นแดนสยาม"
13. พรพิมล ตรีโชติ (2542) "ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า"
14. พันเอกเจ้ายอดศึก, นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว และนวลแก้ว บุรพพัฒน์ (2552) "แผ่นดินชานในม่านหมอก"
15. มูลนิธิสิทธิมนุษยชนไทใหญ่ (2544) "กรณีเรื่องไทใหญ่ : พลิกตำนานนิทานเท็จของสามเหลี่ยมทองคำ"
16. ยศ สันตสมบัติ (2543) "หลักช้าง : การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในได้คอง"
17. เรณู อรรฐาเมศร์ (2546) "ประวัติศาสตร์ชุมชนไทใหญ่ท้องถิ่นภาคเหนือ ลุ่มน้ำแม่สาว แม่มาว และแม่กก"
18. วันดี สันติวุฒิเมธี (2545) "กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่ชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา: หมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่"
19. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554) "อัตลักษณ์ไทใหญ่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง"
20. สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ (2544) "ประวัติศาสตร์ไทใหญ่"
21. สุนทรีย์ เรือนมูล (2550) "ประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงไทใหญ่ : แรงงานผู้หญิงข้ามชาติ"
22. เสมอชัย พูลสุวรรณ (2552) "รัฐชาน(เมืองไต) พลวัตของชาติพันธุ์ในบริบท

ประวัติศาสตร์ และสังคมการเมืองร่วมสมัย"

23. ออมสิน บุญเลิศ (2551) "การต่อรองและปรับตัวของคนพลัดถิ่น : กรณีศึกษาชาวไทใหญ่พลัดถิ่นในเมืองเชียงใหม่"

24. อรัญญา ศิริผล (2548) "คนพลัดถิ่นกับการกลายเป็นสินค้า : ประสบการณ์ชีวิตของชุมชนไทใหญ่กับการค้าแรงงานในมิติทางสังคมวัฒนธรรมบริเวณชายแดนไทย-พม่า"

25. อัคนี มูลเมฆ (2548) "รัฐฉาน : ประวัติศาสตร์และการปฏิวัติ"

26. Montira Rato and Khanidtha Kanthavichai (editors) (2011) "Shan and beyond essays on Shan Archaeology, Anthropology, History, Politics, Religion and Human Rights"

27. Kaise, Ryoko (1999) "Tai Yai Migration In The Thai-Burma Border The Settlement And Assimilation Process 1962-1997"

28. Sai Aung Tun (2009) History of the Shan State.

29. Sao Sanda (2008) "The Moon princess – memories of the Shan States"

30. Shan Women's Action Network (2003) "Shan refugees : dispelling the myths"

31. Shan Women's Action Network (2009) "Forbidden glimpses of Shan State"

32. Elliott, Patricia W. (2006) "The White umbrella : a woman's struggle for freedom in Burma"

บทความทางสังคม ประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยา

33. นิติ ภวัครพันธุ์ (2547) "แปลงความทรงจำใต้ สร้างความเป็นไทย" ใน ความเป็นไทย/ ความเป็นไท

34. เรณู วิชาศิลป์ (2541) "สังเขปภูมิหลังของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน" ใน ไท ; TAI งานทางด้านสังคมและศิลปวัฒนธรรม

1. คณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2539) "ย้อนรอยอดีตและสารคดีเมืองแม่ฮ่องสอน"

2. ธิติณัฏฐา มณีวรรณ (2552) "ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่"

3. ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล (2549) "โครงการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในชุมชนไทใหญ่ : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์"

4. พระครูปลัดชินกร แก้วนิล (2550) "การเปลี่ยนแปลงความหมายและคุณค่าของ ปอยส่างลองในสังคมไทยใหญ่ปัจจุบัน"

5. วีระพงศ์ มีสถาน. (2544) "สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่"

6. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2550) "ไทใหญ่ ความเป็นใหญ่ใน ชาติพันธุ์"

7. สายสม ธรรมธิ (2538) "ลายสักไทใหญ่"

8. สุทัศน์ กันทะมา (2542) "การคงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทใหญ่"

9. อานันท์ กาญจนพันธ์ (2539) "สถานภาพการวิจัยพัฒนาการทางสังคมและ วัฒนธรรมไทใหญ่"

บทความทางสังคมและศิลปวัฒนธรรม

10. พรณิดา ชันธพัทธ์ (2554) "การคงอยู่ของประเพณีพิธีกรรมของชาวไทใหญ่ใน ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่" ใน มนธิรา ราโท (บรรณาธิการ), อัตลักษณ์ ไทใหญ่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง

11. เรณู อรรฐาเมศร์ (2554) "ผ้าไทใหญ่จากมาวโหลงสู่ล้านนากับการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมวัฒนธรรม" ใน มนธิรา ราโท (บรรณาธิการ), อัตลักษณ์ไทใหญ่ในกระแสความ เปลี่ยนแปลง

12. เรณู วิชาศิลป์, นงนุช จันทราภัย (2541) "สังคมและวัฒนธรรมไทบ้านใหม่ หมอกจำม" ใน ไท, TAI

นอกจากการนำเสนอและแสดงออกทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่จะทำให้เกิดองค์ ความรู้และเกิดงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในรูปแบบตำรา เอกสารทางวิชาการ และ เอกสารทางข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้นแล้ว การนำเสนอและแสดงออกทางอัตลักษณ์ของชาว ไทใหญ่ยังทำให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลทางเว็บไซต์ต่าง ๆ ในโลกอินเทอร์เน็ตมากขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งทำให้ทั้งคนไทยและคนต่างชาติได้รับข้อมูลเกี่ยวกับชาวไทใหญ่อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สถาบันเจ้าฟ้าของชาวไทใหญ่ ถิ่นฐานชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน และข่าวสารกิจกรรมความเคลื่อนไหวของชาวไทใหญ่ทั้งในประเทศไทยและนอกประเทศ

2. ผลของการปรับเปลี่ยนที่มีต่อชาวไทใหญ่

ผลของการปรับเปลี่ยนที่มีต่อชาวไทใหญ่ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ 1. หน่วยงานภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือและดูแลเรื่องสิทธิของชาวไทใหญ่ 2. ชาวไทใหญ่กลายเป็นผู้ประกอบการทาง พุทธศาสนากลุ่มใหม่และทางวัดต่าง ๆ เปิดรับประเพณีของชาวไทใหญ่เพิ่มขึ้น

2.1 หน่วยงานภาครัฐให้ความช่วยเหลือและดูแลเรื่องสิทธิของชาวไทใหญ่

การปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์สังคมและวัฒนธรรมภายนอกของชาวไทใหญ่นี้มีผลต่อตัวชาวไทใหญ่เองคือทำให้หน่วยงานภาครัฐเห็นความสำคัญของชาวไทใหญ่ในฐานะที่มีวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมภาคเหนือ อีกทั้งยังเป็นแรงงานหลักที่ต้องพึ่งพา ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงให้ความช่วยเหลือและดูแลเรื่องสิทธิของชาวไทใหญ่มากขึ้น ด้วยการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของแรงงานในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิในการทำงาน สิทธิในการศึกษา สิทธิทางสุขภาพ สิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว การที่หน่วยงานภาครัฐเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติก็ยิ่งทำให้ชาวไทใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลทางกฎหมายไทย และทำให้อยู่ในสังคมไทยได้อย่างราบรื่น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในเอกสารคู่มือด้านสิทธิและหน้าที่แรงงานข้ามชาติ (องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน, 2553, หน้า 50-88) ซึ่งให้การดูแลและคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ ของแรงงาน ดังนี้

สิทธิในการทำงาน

สิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานคือ สิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานที่ได้รับการรับรองระดับสากล ในประกาศบัญญัติสากลว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานของรัฐสมาชิกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2541 เพื่อส่งเสริมการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานในทุกประเทศ มีสาระสำคัญ 4 ประการ คือ 1. การจัดการใช้แรงงานบังคับหรือแรงงานที่ไม่สมัครใจทุกรูปแบบ 2. การยุติการใช้แรงงานเด็ก 3. การจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและการประกอบอาชีพ และ 4. การมีเสรีภาพในการสมาคม และการมีสิทธิในการเจรจาต่อรองร่วมกัน

สิทธิแรงงานที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยหลัก ๆ มีดังต่อไปนี้ 1.

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และ พ.ศ. 2551 เวลาการทำงาน เวลาพัก วันหยุด วันลา การใช้แรงงานหญิง การใช้แรงงานเด็ก ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด ค่าล่วงเวลาในวันหยุด ความปลอดภัย อาชีวอนามัย สภาพแวดล้อมในการทำงาน การพักงาน ค่าชดเชย เป็นต้น 2. พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 เกิดการเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน 3. พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 สิทธิประกันสังคมสำหรับแรงงานที่ทำงานตามข้อตกลง MOU เช่น แรงงานที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ และแรงงานที่เดินทางเข้ามาทำงานถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะคุ้มครองสิทธิเมื่อถูกจ้างเจ็บป่วย เสียชีวิต คลอดบุตร หรือประสบอุบัติเหตุที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการทำงาน

สิทธิในค่าตอบแทนและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติ ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และ

คำชดเชยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดสิทธิของแรงงานข้ามชาติให้ได้รับสิทธิในค่าจ้าง ค่าตอบแทนและค่าชดเชยเช่นเดียวกันกับแรงงานไทย แรงงานที่มาขึ้นทะเบียนและขอใบอนุญาตตามกฎหมาย คณะรัฐมนตรี วันที่ 26 พฤษภาคม 2552 ได้รับบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย โดยด้านหน้าบัตรเป็นรายการบุคคล พันบัตรสีชมพู ด้านหลังเป็นใบอนุญาตทำงานของกรมการจัดหางาน พันบัตรเป็นสีต่าง ๆ จำแนกตามประเภทของกิจการ ดังนี้ สีฟ้า กิจการประมง สีส้ม กิจการต่อเนื่อง ประมงทะเล สีเขียว เกษตรและปศุสัตว์ สีเหลือง ก่อสร้าง สีเทา ผู้รับใช้ในบ้าน สีน้ำตาล กิจการอื่น ๆ

สิทธิในการศึกษา

บุตรแรงงานข้ามชาติสามารถเข้าเรียนฟรี(ไม่เสียค่าเรียน) ในโรงเรียนของรัฐได้จนจบมัธยมปลาย ถึงแม้ว่าจะไม่มีสัญชาติไทยหรือ/และไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร หากไม่มีเอกสารเพื่อสมัครเข้าเรียน โรงเรียนจะสัมภาษณ์เด็กและผู้ปกครองและกรอกข้อมูลใน “แบบบันทึกแจ้งประวัติบุคคล” นอกจากนี้ โรงเรียนหรือสถานศึกษามีหน้าที่จัดทำและออกหลักฐานการศึกษาให้แก่เด็กเหมือนเด็กทั่วไปเช่น สมุดประจำตัวนักเรียน/หลักฐานแสดงผลการเรียน เป็นต้น และเมื่อเรียนจบจะได้รับประกาศนียบัตรสำเร็จการศึกษา

สิทธิทางสุขภาพ

แรงงานข้ามชาติทั้งที่มีบัตรและไม่มีบัตรประกันสุขภาพมีสิทธิได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย แรงงานที่มีบัตรประกันสุขภาพจะเสียค่าใช้จ่ายในการรับบริการรักษาครั้งละ 30 บาท หรือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในกรณีรับบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และเฝ้าระวังโรค ส่วนแรงงานที่ไม่มีบัตรต้องเสียค่าใช้จ่ายตามความเป็นจริง

สิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

แรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยชั่วคราวเมื่อตกเป็นผู้เสียหายมักไม่กล้าใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย เนื่องจากไม่เข้าใจหรือไม่ทราบสิทธิของตนเอง

ในกรณีแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน(หลบหนีเข้าเมือง)เมื่อตกเป็นผู้เสียหายแล้ว หากเจ้าหน้าที่รัฐบางแห่งปฏิเสธการดำเนินการช่วยเหลือตามกระบวนการยุติธรรม โดยเห็นว่าแรงงานรายนั้นมีสถานะเป็นเพียงผู้หลบหนีเข้าเมืองหรือกฎหมายไทยไม่คุ้มครองแต่อย่างใด จะถือเป็นความบกพร่องในหน้าที่ เพราะขัดต่อหลักนิติรัฐที่ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเสมอ

ทางการจึงออกพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่

จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 โดยความผิดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ต้องอยู่ในประเภทความผิดดังต่อไปนี้ 1. เสียหายจากความผิดเกี่ยวกับเพศ 2. เสียหายจากความผิดต่อชีวิต 3. เสียหายจากความผิดต่อร่างกาย 4. เสียหายจากความผิดฐานทำให้แท้งลูก 5. เสียหายจากความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก และ 6. เสียหายจากความผิดฐานค้ามนุษย์ (มีสิทธิรับค่าสินไหมทดแทน)

นอกจากหน่วยงานภาครัฐจะออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งรวมถึงแรงงานชาวไทยใหญ่แล้ว หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ เช่น สำนักงานคณะกรรมการสิทธิแห่งชาติ และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ก็ยังทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชนอื่น ๆ เช่น มูลนิธิ MAP, มูลนิธิ SWAN ในการเผยแพร่ข้อมูลทางกฎหมายและให้ความช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติชาวไทยใหญ่ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้างในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

2.2 ชาวไทใหญ่กลายเป็นผู้อุปถัมภ์ทางพุทธศาสนากลุ่มใหม่และทางวัดต่าง ๆ เปิดรับประเพณีของชาวไทใหญ่เพิ่มขึ้น

การปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอกในรูปแบบของการฟื้นฟูประเพณีทางพุทธศาสนาที่มากขึ้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่องนี้เองทำให้ชาวไทใหญ่เป็นกลุ่มศรัทธาใหม่ที่เป็นผู้อุปถัมภ์คำขวัญวัดต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และทำให้หลายวัดต่างพากันจัดประเพณีทางพุทธศาสนาแบบไทใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีปอยส่างลอง ซึ่งแต่เดิมมีวัดในจังหวัดเชียงใหม่เพียงไม่กี่วัดที่จัดประเพณีดังกล่าว แต่ช่วงในปี พ.ศ. 2555 (อานไธย คานไซฟ้า, 2555 อ้างถึงใน สุพิน ฤทธิ์เพ็ญ, 2556, หน้า 18-19) พบว่า ประเพณีปอยส่างลองได้ขยายตัวไปหลายพื้นที่ใน 12 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ อำเภอเมือง แม่ริม แม่แตง สันทราย สารภี สันกำแพง ดอยสะเก็ด เชียงดาว เวียงแหง ไชยปราการ ฝาง และแม่อาย รวม 29 วัดด้วยกัน

ด้วยความที่ชาวไทใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวนมากและขยายพื้นที่ไปในหลายอำเภอ กอปรกับด้วยความศรัทธาแรงกล้าในพุทธศาสนาของชาวไทใหญ่นี้เองจึงทำให้วัดต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ต่างเรียกศรัทธาชาวไทใหญ่ด้วยการฟื้นฟูประเพณีแบบไทใหญ่ขึ้นมา จนมีผู้กล่าวว่า “ชาวไทใหญ่ ถ้าไปทำบุญที่วัดไหนก็ตาม วัดนั้นก็จะเจริญ” (สมปอง ไตตุ้มแก่น, สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2557) ดังกรณีวัดกุเต้าเมื่อทางวัดเปิดโอกาสให้ชมรมของชาวไทใหญ่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในวัดเป็นสำนักงาน รวมถึงให้ชาวไทใหญ่ได้ใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมและประเพณีต่าง ๆ ตามแบบไทใหญ่ เช่น ปอยส่างลอง ปอยปีใหม่ไต ปอยเข้าหว่า ปอยออกหว่าหลู่จองพารา เป็นต้น ซึ่งทำให้วัดกุเต้ามีโอกาสได้รื้อฟื้นประเพณีพิธีกรรมของชาวไทใหญ่ที่เคยสูญหายไป

ให้กลับมา อีกทั้งยังมีส่วนนำพาให้วัดคู่เต้าเจริญรุ่งเรืองและมีศรัทธาชาวไทใหญ่มาทำบุญกันเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นพื้นที่ศูนย์กลางทางวัฒนธรรมไทใหญ่เทียบเท่ากับวัดป่าเป้าในปัจจุบัน

สรุป ดังที่กล่าวมา เมื่อมีการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทใหญ่ในมิติที่สัมพันธ์กับพื้นที่ท้องเที่ยว สังคม เศรษฐกิจ และผลประโยชน์ที่เข้ามา อัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ก็มีการปรับเปลี่ยนไปในลักษณะต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวตนทางอัตลักษณ์สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอกด้วยการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ใหม่ในการเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยผ่านทางประเพณีพิธีกรรม ซึ่งชาวไทใหญ่ได้พยายามแสดงจุดยืนในการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับชาวไทย โดยการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ เชื้อสาย และเขตแดนพื้นที่ผ่านตำนานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตำนานเจ้าเสือข่านฟ้าและตำนานสมเด็จพระนเรศวร นอกจากนี้แล้ว ชาวไทใหญ่ยังนำเอาสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา สถาบันกษัตริย์ และประเพณีพิธีกรรม เพื่อสื่อให้เห็นว่าไทย พุทธศาสนา และไทใหญ่นั้นเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งนับว่าเป็นการปรับอัตลักษณ์ใหม่โดยการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์รวมถึงวัฒนธรรมให้เข้ากับความเป็นไทย โดยใช้พื้นที่งานบุญประเพณีและความเชื่อทางพุทธในการเป็นเวทีแสดงออกถึงสายสัมพันธ์ดังกล่าว อนึ่ง การปรับตัวตนทางอัตลักษณ์ยังเป็นไปในลักษณะของการรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างทางประเพณีพิธีกรรม เพื่อนำเสนออัตลักษณ์และเรียกร้องทางชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานรัฐมองว่าวัฒนธรรมของชนชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ขายได้จึงทำให้เกิดการรื้อฟื้นประเพณีใดต่าง ๆ ขึ้นมาอย่างกว้างขวาง และมีส่วนทำให้ “รูปแบบ” ของงานปอยไทใหญ่ให้ต่างไปจากเดิมเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ร่วมงาน งานบุญของวัดไทใหญ่ในสังคมเมืองจึงกลายเป็น “พื้นที่ประเพณีประดิษฐ์” ภายใต้อำนาจ “ทุน” จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้ง การรื้อฟื้นและสร้างใหม่ทางประเพณีขึ้นมาก็ยังมีส่วนเชื่อมโยงกับอดีตและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เมื่อมีการรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างทางประเพณี ชาวไทใหญ่จึงใช้ประวัติศาสตร์และการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมในการสร้างสำนึกร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การใช้พื้นที่ทางประเพณีเป็นสื่อในการนำเสนออัตลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับความเป็นไทยและเรียกร้องสิทธิทางชาติพันธุ์ของตนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าและยอมรับในการดำรงอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน ดังนั้น อัตลักษณ์ตัวตนของไทใหญ่ในปัจจุบันจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เป็น “คนไทยใหญ่” รวมถึงชื่อขององค์กรต่าง ๆ ของไทใหญ่ก็มักเลือกใช้คำว่า ไทยใหญ่ แทน ในประเด็นการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในลักษณะต่าง ๆ นี้ จึงกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่มีลักษณะที่ไม่หยุดนิ่งและตายตัว แต่พวกเขามีการดำเนินยุทธวิธีปรับอัตลักษณ์สร้างตัวตนใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่แวดล้อมอยู่ตลอดเวลา อัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่จึงมีลักษณะซับซ้อน

และเป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้แล้ว การปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ยังทำให้เกิดปรากฏการณ์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์กลายเป็นสินค้า ซึ่งเป็นผลมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐที่ทำให้ทางวัดและชาวไทใหญ่ต่างรื้อฟื้นและประดิษฐ์สร้างรูปแบบใหม่ ๆ ทางประเพณีพิธีกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และเมื่อประเพณีและผลิตภัณฑ์สินค้าอัตลักษณ์กลายเป็นสินค้าที่ขายได้ วัดจึงกลายเป็นพื้นที่ทั้งในส่วนของทางออกทางอัตลักษณ์และการซื้อขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ อย่างไรก็ตาม ผลสืบเนื่องของการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อที่มีต่ออัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ก็ทำให้เกิดปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของความเป็นไทใหญ่ด้วยเช่นกัน เนื่องด้วยการเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐในรูปแบบของการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนผลประโยชน์ต่าง ๆ จากงานบุญประเพณีนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้วิถีทางประเพณีพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต้องปรับเปลี่ยนไป ผลสืบเนื่องของการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมจึงมีส่วนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของความเป็นไทใหญ่ ซึ่งปมความขัดแย้งอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลพวงของกระแสนิยมตามเศรษฐกิจยุคใหม่ของโลกในปัจจุบัน กระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมผนวกกับทุนนิยมจึงส่งผลกระทบต่อนโยบาย "อัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่" ซึ่งแต่เดิมเคยวางอยู่บนพื้นฐานของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้นและพึ่งพาอาศัยกันตามแบบสังคมยุคเกษตรกรรมนั้นเกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติพันธุ์ ก่อปรกับสภาพสังคมปัจจุบันที่ระบบการศึกษาและการประกอบอาชีพภายใต้สภาพทางสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่ก็ยิ่งทำให้คนห่างเหินวัดมากขึ้น ความร่วมมือในการจัดงานบุญประเพณีต่าง ๆ ระหว่างชุมชนกับวัดก็ลดน้อยถอยลง ความหมายของงานบุญประเพณีจึงกลายเป็นสิ่งที่รับใช้สภาพสังคมแบบทุนนิยมและนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านภายในชุมชนไทใหญ่ ซึ่งก็เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในสังคมเมืองและสังคมชายขอบ ทั้งนี้ ผลสืบเนื่องที่ตามมาจึงเป็นไปในลักษณะของความขัดแย้งแข่งขัน แบ่งแยกเครือข่าย และเกิดการต้อรองในการร่วมมือกันจัดงานบุญประเพณีภายในชุมชน

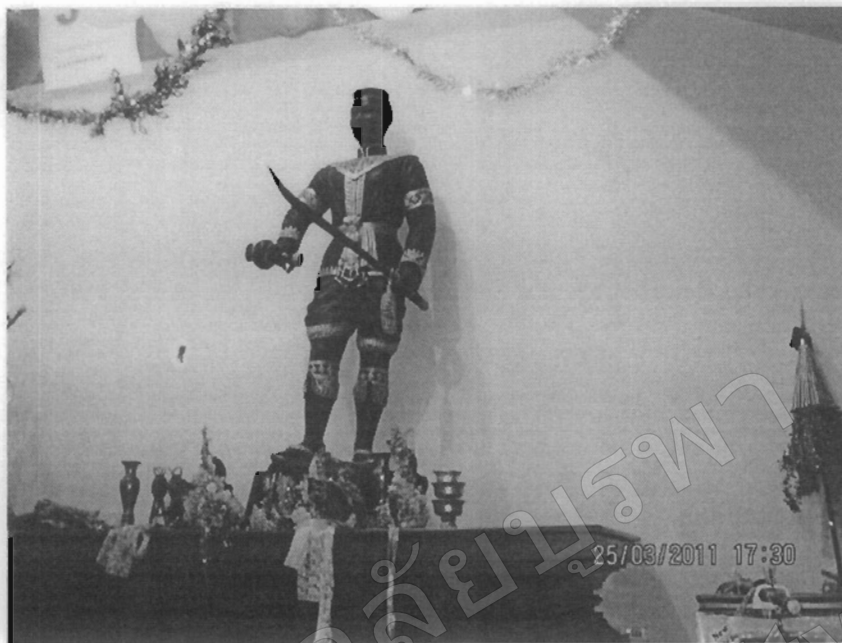
ทางด้านผลของการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์สู่สังคมและวัฒนธรรมภายนอกของชาวไทใหญ่นั้นมีทั้งผลต่อสังคมไทยและผลต่อตัวชาวไทใหญ่เอง

ผลของการปรับเปลี่ยนที่มีต่อสังคมไทย ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ 1. ทำให้เกิดองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชาวไทใหญ่ 2. ทำให้เกิดองค์ความรู้และจุดประกายให้เกิดงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เพิ่มขึ้น

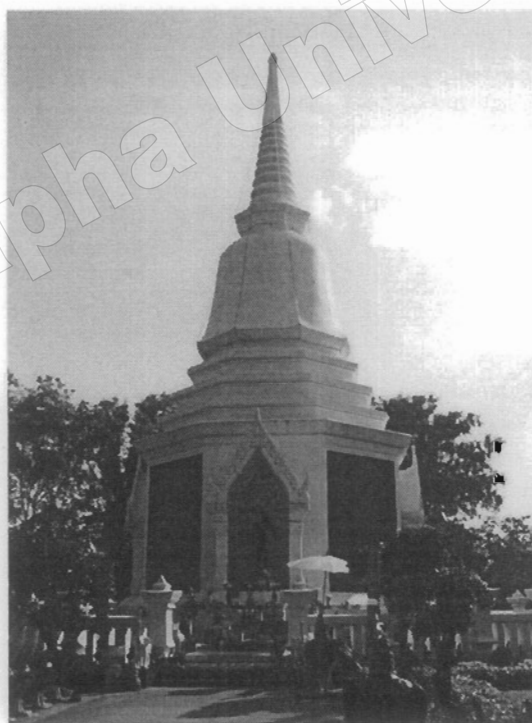
ผลของการปรับเปลี่ยนที่มีต่อชาวไทใหญ่ คือ 1. หน่วยงานภาครัฐให้ความช่วยเหลือ และดูแลเรื่องสิทธิของชาวไทใหญ่ 2. ชาวไทใหญ่กลายเป็นผู้อุปถัมภ์ทางพุทธศาสนากลุ่มใหม่ และทางวัดต่าง ๆ เปิดรับประเพณีของชาวไทใหญ่เพิ่มขึ้น

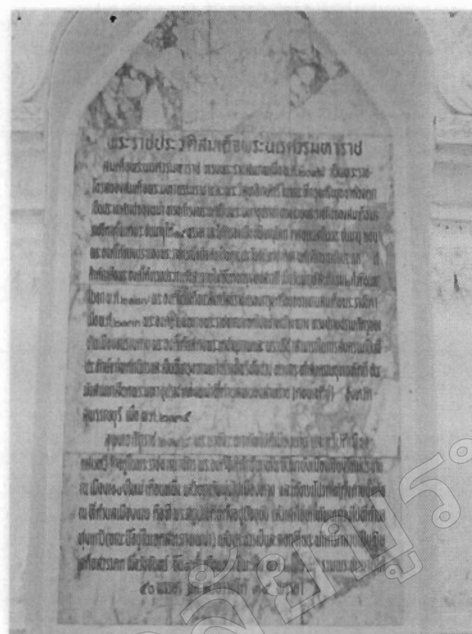
ภาพที่ 6-1 รูปเจ้าเสือชานฟ้า กษัตริย์นักรบผู้สร้างเกียรติประวัติที่ยิ่งใหญ่ให้แก่ชาวไทย

ภาพที่ 6-4 พระบรมรูปของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภายในศาลาการเปรียญของวัดกุ้เต้า

ภาพที่ 6-5 พระสถูปเจดีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชานุสรณ์ ที่ ต.เมืองงาย ส.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

ภาพที่ 6-6 พระราชประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชภายในผนังด้านนอกของ
พระสถูปเจดีย์ฯ ซึ่งมีเรื่องราวที่พระองค์เคยยกทัพไปช่วยชาวไทยใหญ่จาก
การรุกรานของพม่า

ภาพที่ 6-7 พระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราชภายในผนังด้านนอกของพระสถูปเจดีย์ฯ

ภาพที่ 6-8 พระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (ตรงกลาง) พระบรมรูปสมเด็จพระเอกาทศรถ (ด้านซ้าย) และพระบรมรูปสมเด็จพระสุพรรณกัลยา (ด้านขวา) ภายในค่ายหลวงฯ ใกล้กับพระสถูปเจดีย์

ภาพที่ 6-9 เวทีการแสดงของวัดป่าเป้าซึ่งใช้พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รวมถึงธงชาติไทย ธงพุทธศาสนา และธงชาติไทใหญ่ในการเป็นสื่อสัญลักษณ์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติระหว่างไทยและไทใหญ่

ภาพที่ 6-10 ในงานปอยปีไหมไตของวัดกุเต้า ทางวัดได้นำพระบรมฉายาลักษณ์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ธงชาติไทย และธงพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันหลัก ของประเทศไทยมาประดับบนเวทีการแสดงของไทยใหญ่

ภาพที่ 6-11 พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นเสมือนภาพแทนของ สถาบันเจ้าฟ้าที่ชาวไทใหญ่ให้ความเทิดทูน (ภาพจากงานปอยสาংลองวัดกุเต้า)

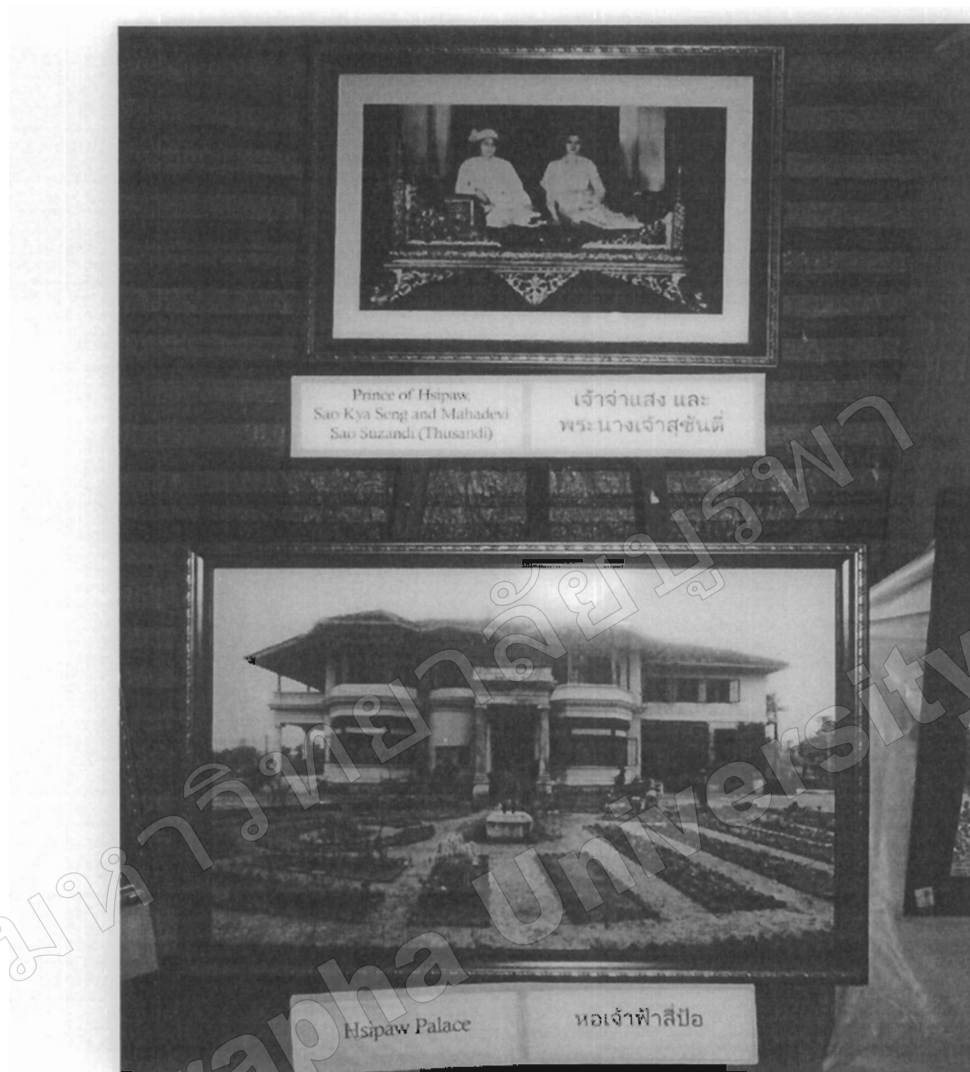
ภาพที่ 6-12 พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในขบวนแห่ปอยสาংลองของวัดป่าเป้า ซึ่งจะมีจัดอยู่ในขบวนทุกปี

ภาพที่ 6-13 งานประเพณีปอยสาংลองของวัดป่าเป้าเป็นประเพณีหนึ่งที่สร้างชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดเชียงใหม่ และได้รับการสนับสนุนจากทางหน่วยงานภาครัฐทุกปี

ภาพที่ 6-14 แท่นบูชาเจ้าเลื้อยบ้านฟ้า บุรพกษัตริย์ไต่ในอดีต

ภาพที่ 6-15 เจ้าจำแสง (เจ้าฟ้าเมืองสีป้อ) ที่ถ่ายคู่กับพระนางสุจันที (พระมหาเทวี) และภาพหอเจ้าฟ้า แสดงถึงความเป็นไทใหญ่ที่เคยมีการปกครองแบบเจ้าฟ้าและมีดินแดนเป็นของตนเอง

ภาพที่ 6-16 เจ้าน้อย มังกร ผู้ก่อตั้งกองทัพภูไทไทใหญ่ ค.ศ.1958

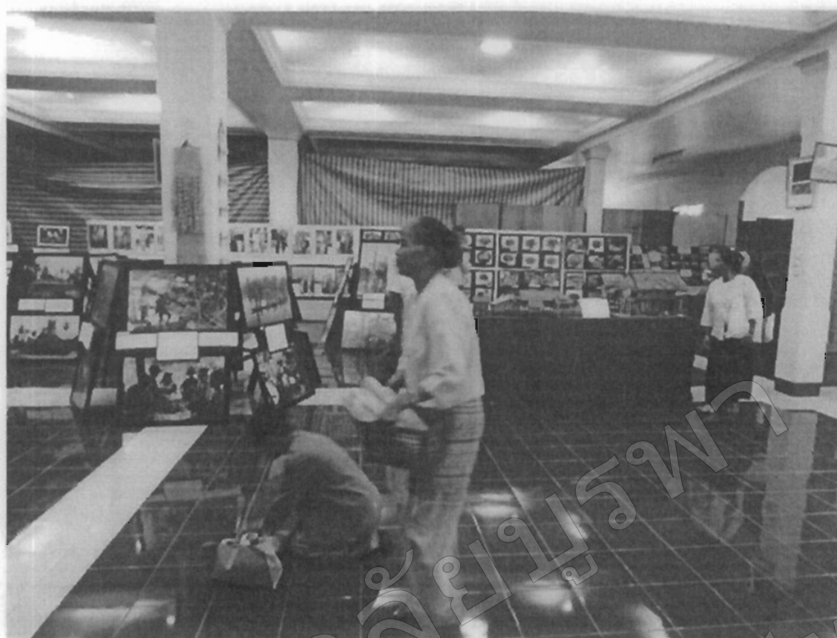
ภาพที่ 6-17 การแบ่งปันน้ำใจของชาวไทใหญ่ในประเทศไทยที่ส่งความช่วยเหลือไปให้
แก่ชาวไทใหญ่ในพม่าเมื่อครั้งที่เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในเขตรัฐฉานช่วงต้นปี
พ.ศ.2554

ภาพที่ 6-18 วัฒนธรรมทางอาหารของชาวไทยใหญ่

ภาพที่ 6-19 การแต่งกายของชาวไทยใหญ่ในท้องถิ่นต่าง ๆ

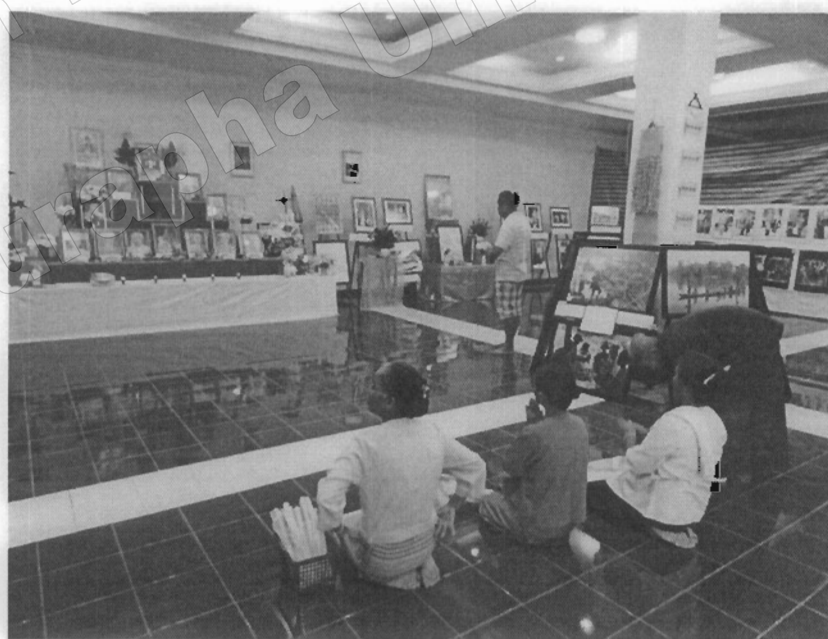
ภาพที่ 6-20 ห้องแสดงนิทรรศการวัฒนธรรมไทใหญ่ในงานปอยปีใหม่ไต วัดกุเต้า เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ได้จัดขึ้นเพื่อให้ชาวไทใหญ่ได้รับรู้ถึงประวัติศาสตร์ และเกิดภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง

ภาพที่ 6-21 บรรยากาศภายในห้องนิทรรศการวัฒนธรรมไทใหญ่ในงานปอยปีใหม่ไต วัดกุเต้า ที่ได้รับความสนใจจากชาวไทใหญ่ในทุกวัย

ภาพที่ 6-22 แท่นบูชาครูหมอดไต่ (ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ) เพื่อให้ชาวไทยใหญ่ได้ระลึกถึงคุณงามความดีของท่านในอดีต

ภาพที่ 6-23 ชาวไทใหญ่หลายคนแสดงความเคารพด้วยการกราบไหว้ดวงวิญญาณของครูหมอ

ภาพที่ 6-24 การแข่งขันวิ่งตามขา กิจกรรมสร้างความสนุกสนานที่ทางสมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่จัดขึ้นภายในงานปอยปีไหมไต วัดกูเต้า

ภาพที่ 6-25 กิจกรรมการแข่งขันชักเย่อภายในงานปอยปีไหมไต วัดกูเต้า

ภาพที่ 6-26 วัดป่าเป้ากับทางโรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย สาขาวัดป่าเป้า ได้ร่วมกันรณรงค์
ให้นักเรียนแต่งกายด้วยชุดไทยใหญ่ในทุกวันศุกร์

ภาพที่ 6-27 "ปอยต้นแปก" ซึ่งเป็นการจุดฟืนเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในคืนวันออกพรรษา เป็นอีก
ประเพณีหนึ่งที่ทางสมาคมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่ร่วมกับทางวัดกุ้เต้ารื้อ
ฟื้นขึ้นมา

ภาพที่ 6-28 แผงขายหนังสือและแผ่นภาพต่าง ๆ ของไทใหญ่ ภายในงานปอย (ภาพจากวัดกุ้เต้า)

ภาพที่ 6-29 แผงขายเสื้อผ้าไทใหญ่ซึ่งมีให้เห็นในทุกงานปอยสำคัญของชาวไทใหญ่ (ภาพจากวัดกุ้เต้า)

ภาพที่ 6-30 แผงขายแผ่นซีดี ซึ่งส่วนมากเป็นบทเพลงภาษาไทยใหญ่

ภาพที่ 6-31 เสื้อยืดซึ่งพิมพ์ลวดลายเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของไทใหญ่เป็นอีกสินค้าหนึ่งที่มีความนิยมนอย่างมาก

ภาพที่ 6-32 ความโหยหาทางอิสรภาพบนดินแดนบ้านเกิดยังเป็นสิ่งที่อยู่ในลมหายใจของชาวไทยใหญ่ในปัจจุบัน ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้สื่อให้เห็นได้จากลวดลายต่าง ๆ บนสินค้าประเภทเสื้อยืด

ภาพที่ 6-33 "ฟ้าไม่อยู่ต่ำ อย่ายอมตัวเดินไป" ข้อความบนเสื้อนี้สื่อความหมายว่า อย่าไปเกรงกลัวอำนาจของใคร

ภาพที่ 6-34 “วู้ท่างจากฝูงเป็นเนื้อ(กลายเป็นอาหาร) คนห่างจากเชื้อสายเป็นคนอื่น”

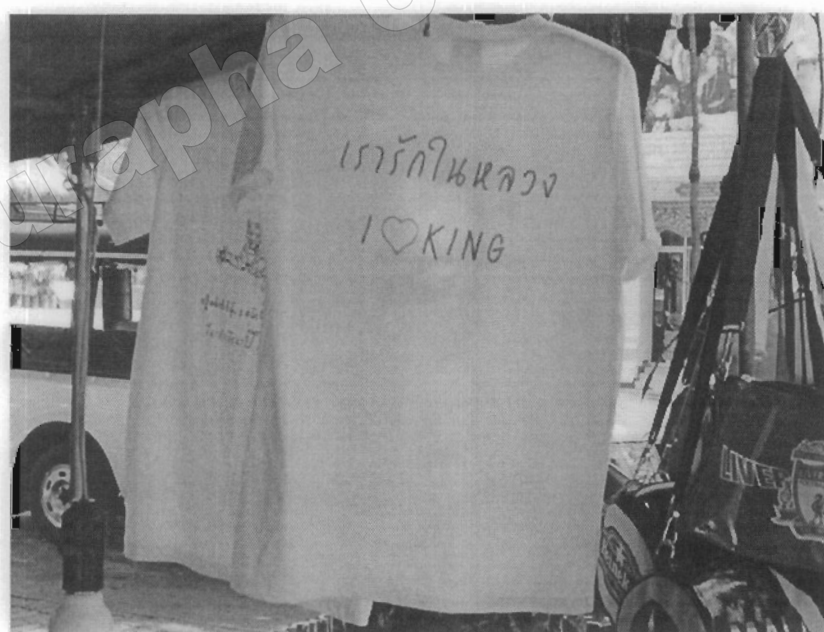
ข้อความบนเสื้อนี้สื่อความหมายว่า คนไทใหญ่ไม่ควรลืมรากเหง้าทางชาติพันธุ์
ของตนเอง

ภาพที่ 6-35 “เจิ้งแลว วันของไทใหญ่เราจะเป็นอิสระ” เจิ้งแลว เป็นชื่อกลุ่มวงดนตรีไทใหญ่ที่
เล่นเพลงที่มีเนื้อหาทางการเมืองเพื่อเรียกร้องอิสรภาพให้กับรัฐฉาน

ภาพที่ 6-36 ภาพเจ้าของตึกผู้นำในกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ถ่ายคู่กับแอ๊ด คาราบาว ศิลปินที่ได้
รับการยกย่องจากชาวไทใหญ่ในฐานะผู้ให้กำลังใจแก่พี่น้องชาวไทใหญ่ใน
การเรียกร้องอิสรภาพ

ภาพที่ 6-37 เสื้อยืดพิมพ์ข้อความ “เรารักในหลวง” เป็นอัตลักษณ์ใหม่ที่ชาวไทใหญ่ต้องการสื่อ
ให้เห็นถึงความเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์บนผืนแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นที่อยู่
แห่งใหม่

ภาพที่ 6-38 ปัจจุบันมีวัดใดต่าง ๆ ในเชียงตุง เขตรัฐฉาน ได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ ในการก่อสร้างปูชนียสถานจากพี่น้องชาวไทยในเชียงใหม่และพระครูบาจันทร์ทังสี วัดกู่เต้า

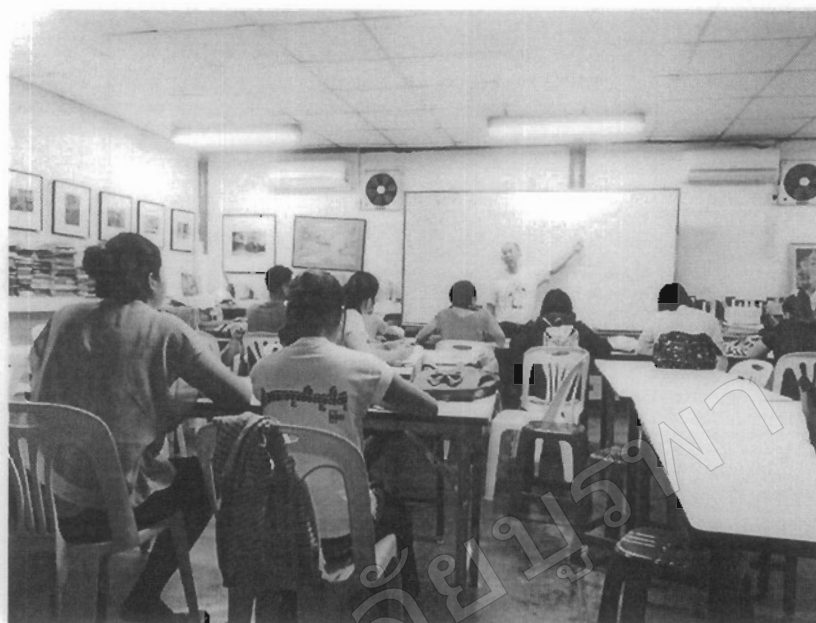
ภาพที่ 6-39 พระวิหารวัดยางขวาย เมืองลั้ง นครเชียงตุง สหภาพเมียนมาร์ ซึ่งอยู่ในขณะก่อสร้าง

ภาพที่ 6-40 มูลนิธิห้องเรียนความคิด (Thinking classroom foundation) ซึ่งมีศูนย์ M.L.C. (Migrant learning center) อยู่ภายใต้มูลนิธิดังกล่าว

ภาพที่ 6-41 อาจารย์ทองดี มูนิ กำลังรับสมัครนักเรียนชาวไทใหญ่ที่ต้องการเรียนภาษากับทางมูลนิธิห้องเรียนความคิด

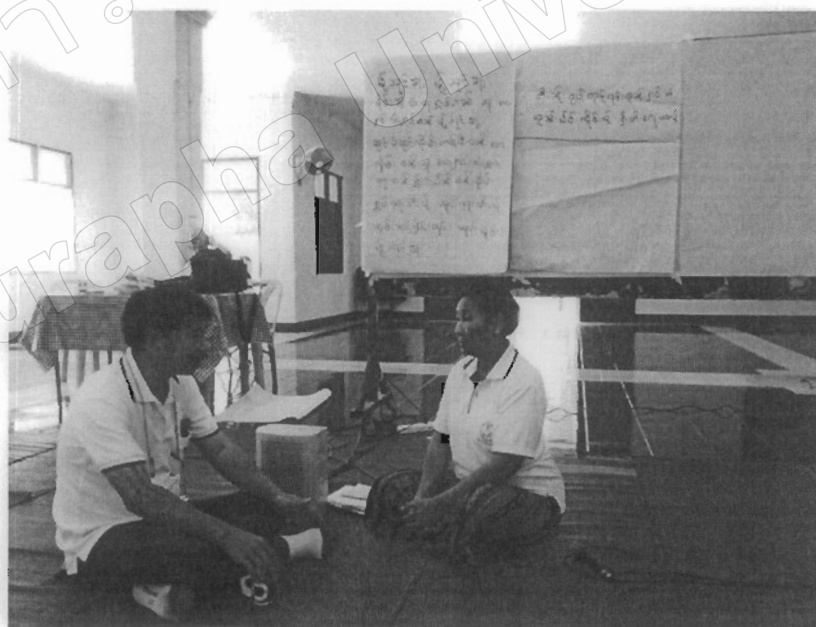
ภาพที่ 6-42 อาจารย์สมปอง ไตตุ่มแก่น กำลังสอนภาษาไทยให้แก่ นักเรียนชาวไทยใหญ่ที่
มูลนิธิห้องเรียนความคิด

ภาพที่ 6-43 บรรยากาศของห้องเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ภายในมูลนิธิห้องเรียนความคิด

ภาพที่ 6-44 สมาชิกในชมรมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่ประชุมร่วมกันที่วัดกุเต้า

ภาพที่ 6-45 คุณแสงยะ (ด้านซ้าย) ผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งชมรมการศึกษาและวัฒนธรรมไทยใหญ่ ในพื้นที่ของวัดกุเต้า